РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министерство на финансите

ДЪЛГ И ГАРАНЦИИ НА ПОДСЕКТОР „ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ“

2020

ДЪЛГ И ГАРАНЦИИ НА ПОДСЕКТОР „ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ“

ГОДИШЕН БЮЛЕТИН / 2020 Г.

Информацията, публикувана в бюлетина, може да се ползва без специално разрешение, единствено с изричното позоваване на източника.

ISSN 2534-8892

©Министерството на финансите, 2021
дирекция „Държавен дълг“

Министерство на финансите, ул. „Г. С. Раковски“ № 102, 1040 София. тел. 02/9859 2468
www.minfin.bg

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ 3

АБРЕВИАТУРИ И СЪКРАЩЕНИЯ 4

АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВИЯ СЕКТОР И ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ ДЪЛГА НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА ПРЕЗ 2020 Г. 5

БАНКОВА СИСТЕМА И НЕБАНКОВ ФИНАНСОВ СЕКТОР 5

КРЕДИТ ЗА ЧАСТНИЯ СЕКТОР 8

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЪЛГОВИЯ КРИТЕРИЙ ЗА КОНВЕРГЕНЦИЯ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 10

КРЕДИТЕН РЕЙТИНГ 12

ДЪЛГ НА ПОДСЕКТОР „ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ“ 15

ВЪТРЕШЕН ДЪЛГ НА ПОДСЕКТОР ЦУ 18

ВЪНШЕН ДЪЛГ НА ПОДСЕКТОР ЦУ 19

ДЪЛГОВИ ИЗТОЧНИЦИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ 22

ЕМИСИИ НА ДЦК НА ВЪТРЕШНИЯ ПАЗАР 22

ЕМИСИИ НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ КАПИТАЛОВИ ПАЗАРИ 24

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ИНВЕСТИТОРСКАТА БАЗА И РАЗВИТИЕ НА ПЪРВИЧНИЯ ПАЗАР НА ДЦК ПРЕЗ 2020 Г. 26

ВТОРИЧЕН ПАЗАР НА ДЦК 27

ДЪРЖАТЕЛИ НА БЪЛГАРСКИ ОБЛИГАЦИИ, ЕМИТИРАНИ НА МКП 31

ФИНАНСИРАНЕ ЧРЕЗ ЗАЕМИ 35

ГАРАНТИРАН ДЪЛГ НА ПОДСЕКТОР „ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ“ 36

ДЪРЖАВЕН И ДЪРЖАВНОГАРАНТИРАН ДЪЛГ 40

РАЗВИТИЕ НА ПАЗАРА НА ДЪРЖАВНИ ЦЕННИ КНИЖА 43

АБРЕВИАТУРИ И СЪКРАЩЕНИЯ

БВП	брутен вътрешен продукт
БНБ	Българска народна банка
БРСЕ	Банка за развитие на Съвета на Европа
БФБ	Българска фондова борса
б.т.	базисна точка
ДЦК	държавни ценни книжа
Евратом	Европейска общност за атомна енергия
ЕСРОТ	Електронната система за регистриране и обслужване на търговията с ДЦК
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
КФН	Комисия за финансов надзор
МБВР	Международна банка за възстановяване и развитие
МКП	Международни капиталови пазари
МФ	Министерство на финансите
НСИ	Национален статистически институт
ПД	първичен дилър
пр.п.	процентни пункта
ЦУ	Централно управление
щ.д.	щатски долар
ЯБМС	Японска банка за международно сътрудничество

АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВИЯ СЕКТОР И ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ ДЪЛГА НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА ПРЕЗ 2020 Г.

БАНКОВА СИСТЕМА И НЕБАНКОВ ФИНАНСОВ СЕКТОР

Брутните международни валутни резерви продължиха да осигуряват стабилното функциониране на Паричния съвет, като пазарната им стойност към края на 2020 г. възлезе на 30.8 млрд. евро, или с 24.2 % повече в сравнение с края на предходната година. Основен принос за увеличението на международните валутни резерви през годината имаха резервите на търговските банки в БНБ и в по-малка степен банкнотите и монетите в обращение. Към 31 декември 2020 г. брутните международни валутни резерви осигуряваха покритие на вноса на стоки и нефакторни услуги от 11.1 месеца, а отношението им към краткосрочния външен дълг на страната беше 204.3 %.[1]

През 2020 г. банковата система запази стабилност и продължи да функционира при високи нива на ликвидност и капиталова адекватност в условията на глобална пандемия и икономическа криза, породена от COVID-19. Коефициентът на обща капиталова адекватност беше 22.74 % в края на 2020 г., а отношението на ликвидно покритие към края на декември – 279 %.[2]

При влошената икономическа ситуация, нараснала несигурност и ограничена икономическа дейност, банковият сектор също реагира на случващото се и бе засегнат от икономическите ефекти от пандемията. В резултат, забавянето на растежа на кредита за частния сектор в края на 2020 г. беше значително.

В края на 2020 г. активите на банковата система възлязоха на 124 млрд. лв., като бяха с 8.5 % повече спрямо година по-рано. Печалбата на банковата система към края на декември 2020 г. беше 814.7 млн. лв., като отчете значително понижение с 51.4 % спрямо предходната година. Това се отрази и в понижение на показателите за доходност на ниво банкова система. Към края на декември 2020 г. възвръщаемостта

[1] За изчислението са използвани данни за краткосрочния външен дълг по остатъчен матуритет;

[2] Изчислено като съотношение на ликвидния буфер и нетните изходящи ликвидни потоци.

на активите (ROA) беше 0.66 % (при 1.45 % към 31 декември 2019 г.), а възвръщаемостта на собствения капитал (ROE) – 5.31 % (при 11.50 % към 31.12.2019 г.).

В развитието на небанковия финансов сектор се наблюдаваха положителни тенденции. Към края на 2020 г. в системата на допълнителното пенсионно осигуряване са акумулирани нетни активи на стойност от 17.3 млрд. лв. В сравнение с края на 2019 г. нетните активи на пенсионните фондове регистрират ръст от 10.7 %.[3]

Средствата, управлявани от дружествата, извършващи застрахователна дейност в България достигнаха близо 9.2 млрд. лв. в края на 2020 г., или с 8.4 % повече спрямо края на 2019 г. [4]

Вземанията на лизинговите дружества по финансов и оперативен лизинг в края на 2019 г. възлязоха на близо 4.3 млрд. лв. и се увеличиха минимално (с 0.4 %) спрямо година по-рано. [5] Общият размер на вземанията по кредити на дружествата, специализирани в кредитиране нарасна през календарната 2020 г. с 6 % и възлезе на 3.1 млрд. лв., а активите, управлявани от местните и чуждестранни инвестиционни фондове в края на годината бяха 5.9 млрд. лв., като отбелязаха нарастване от 36.2 % спрямо края на 2019 г. [6]

Общата пазарна капитализация на Българската фондова борса в края на 2020 г. достигна 28.4 млрд. лв. (23.6 % от БВП), или с 1.6 % повече спрямо края на 2019 г. Основният индекс на БФБ – SOFIX се понижи с 21.2 % за календарната 2020 г., след отбелязан спад през 2019 г. от 4.4 %. Понижения съответно от 9.3 % и 3.3 % отбелязаха BGBX 40 и BG TR30, единствен BG REIT се повиши с 5.9 %. Броят на новите емисии, регистрирани за търговия на БФБ през 2020 г. бяха общо 30, с 2 по-малко спрямо тези през 2019 г. Броят сделки и оборота на регулиран пазар на БФБ през 2020 г. нараснаха спрямо предходната година.

От началото на 2020 г. до възникването на безпрецедентната извънредна обстановка, България бе оценена с инвестиционен клас рейтинг с положителна перспектива и от трите рейтингови агенции. По-късно през годината, през април и май, две от рейтинговите агенции Fitch Ratings и S&P Global Ratings понижиха перспективата пред кредитния рейтинг на страната от положителна на стабилна, но запазиха рейтинга

---

[3] По данни на Комисията за финансов надзор (КФН), https://www.fsc.bg/bg/novini/predvaritelni-rezultati-ot-deynostta-po-dopalnitelno-pensionno-osiguryavane-za-2019-g--9748.html;

[4] По данни от „Статистика на застрахователната дейност“ на БНБ;

[5] По данни на БНБ;

[6] По данни на БНБ.

'BBB'. Променената перспектива на двете рейтингови агенции от първата половина на годината, отразяваше очакванията им за значителното влошаване на растежа в България, както и в други държави през 2020 г., в резултат от въвеждането на мерки за овладяване на пандемията от COVID-19. Последващите оценки на Fitch Ratings и S&P Global Ratings през втората половина на годината потвърдиха рейтинга и перспективата на България, а през месец октомври Moody's дори повиши дългосрочния рейтинг на страната с една степен до Baa1 със стабилна перспектива.

Оценката на Fitch Ratings през август 2020 г., в която дългосрочният кредитен рейтинг на страната в чуждестранна и местна валута 'BBB' със стабилна перспектива бе потвърден, отчете силните външни и фискални баланси на страната, както и от благонадеждната рамка на политиката, подкрепена от членството в Европейския съюз и дългогодишното функциониране на валутния борд. В своята оценка Fitch отбелязаха, че приемането на България в ERM II и Банковия съюз през юли 2020 г. е важно постижение, което обхваща двугодишен процес на успешно прилагане на реформи и подобряване на устойчивостта на банковия сектор.

През ноември 2020 г. S&P Global Ratings също потвърди дългосрочния и краткосрочния кредитен рейтинг на България в чуждестранна и местна валута 'BBB' със стабилна перспектива. В обобщения доклад на агенцията бе отбелязано подобрените перспективи пред развитието на българската икономика спрямо очакванията им по-рано през годината. От рейтинговата агенция оценяват положително също и включването на българския лев във Валутния механизъм II през месец юли и присъединяването на България към Банковия съюз и отбелязват, че процесът по окончателното присъединяване към еврозоната ще засили сътрудничеството между БНБ и ЕЦБ.

В началото на октомври 2020 г. Moody's повиши дългосрочния рейтинг на България в чуждестранна и местна валута на Baa1 със стабилна перспектива. Първият фактор за повишаването на рейтинга се основаваше на напредъка на България към присъединяване в еврозоната и свързаните с това укрепване на институционалния капацитет и ефективно разработване на политики. Вторият фактор за повишаването на рейтинга бе свързан с укрепването на фискалния и кредитен профил на страната, въпреки отрицателното въздействие на пандемията.

КРЕДИТ ЗА ЧАСТНИЯ СЕКТОР

Растежът на кредита за частния сектор започна да се забавя от март в резултат на въведените мерки за ограничаване разпространението на пандемията, като забавянето в края на първото тримесечие на 2020 г. беше все още слабо изразено. Годишният растеж към края на март беше 9.1 %, докато в края на годината той се забави до 4.4 %.

Кредит за частния сектор (год. растеж, %)

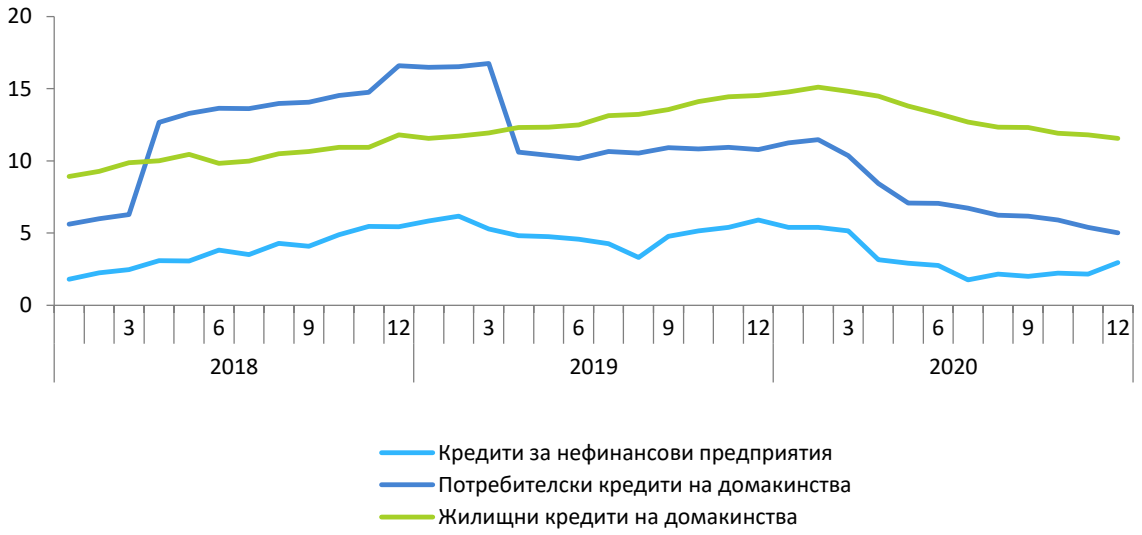

Източник: БНБ, МФ

При кредитите за домакинствата по-осезаемо забавяне се наблюдаваше при потребителските кредити. Техният годишен растеж достигна 5 % при 10.8 % в края на 2019 г. Годишното нарастване на редовните потребителски кредити през януари беше 13.5 %, а в края на 2020 г. се забави до 4.2 %. Жилищните кредити бяха засегнати в най-малка степен от влошената икономическа среда, въпреки че фактори за забавяне на кредитирането бяха налице както от страна на търсенето, така и на предлагането. Кредитите за покупка на жилища продължиха да нарастват с двуцифрени темпове. Годишният растеж възлезе на 11.6 % при 14.5 % в края на 2019 г. Тенденцията на забавяне на растежа на кредита за домакинствата беше в синхрон и с тази при компенсациите на наетите и разполагаемия доход, като растежът на потреблението на домакинствата през 2020 г. също бе негативно повлиян от кризата, свързана с пандемията.

Ограничената икономическа дейност и високата степен на несигурност допринесоха за свиването на частните инвестиции, и съответно и на растежа на кредита за нефинансовите предприятия (НФП). В края на 2020 г. той се забави до 3 % при 5.9 % година по-рано, като при овърдрафта тенденцията на свиване беше по-силно изразена. През август неговият спад на годишна база достигна 5.2 %, при растеж от 2.8 % в края на 2019 г., след което започна да се наблюдава известно възстановяване и в края на декември овърдрафтът на НФП отбеляза минимално увеличение от 0.4 %.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЪЛГОВИЯ КРИТЕРИЙ ЗА КОНВЕРГЕНЦИЯ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

През 2020 г. на база последните годишни данни, публикувани от Евростат през октомври 2021 г., Република България изпълнява Маастрихтския критерий за конвергенция от 60 %, със стойност на съотношението „дълг на сектор „Държавно управление”/БВП“ от 24.7 % , като запазва равнище значително под средните нива за страните в ЕС-27 (90.1 %) и ЕС-19 (97.3 %).

Дълг на сектор „Държавно управление“/ БВП на държавите членки на ЕС, към края на 2020 г.

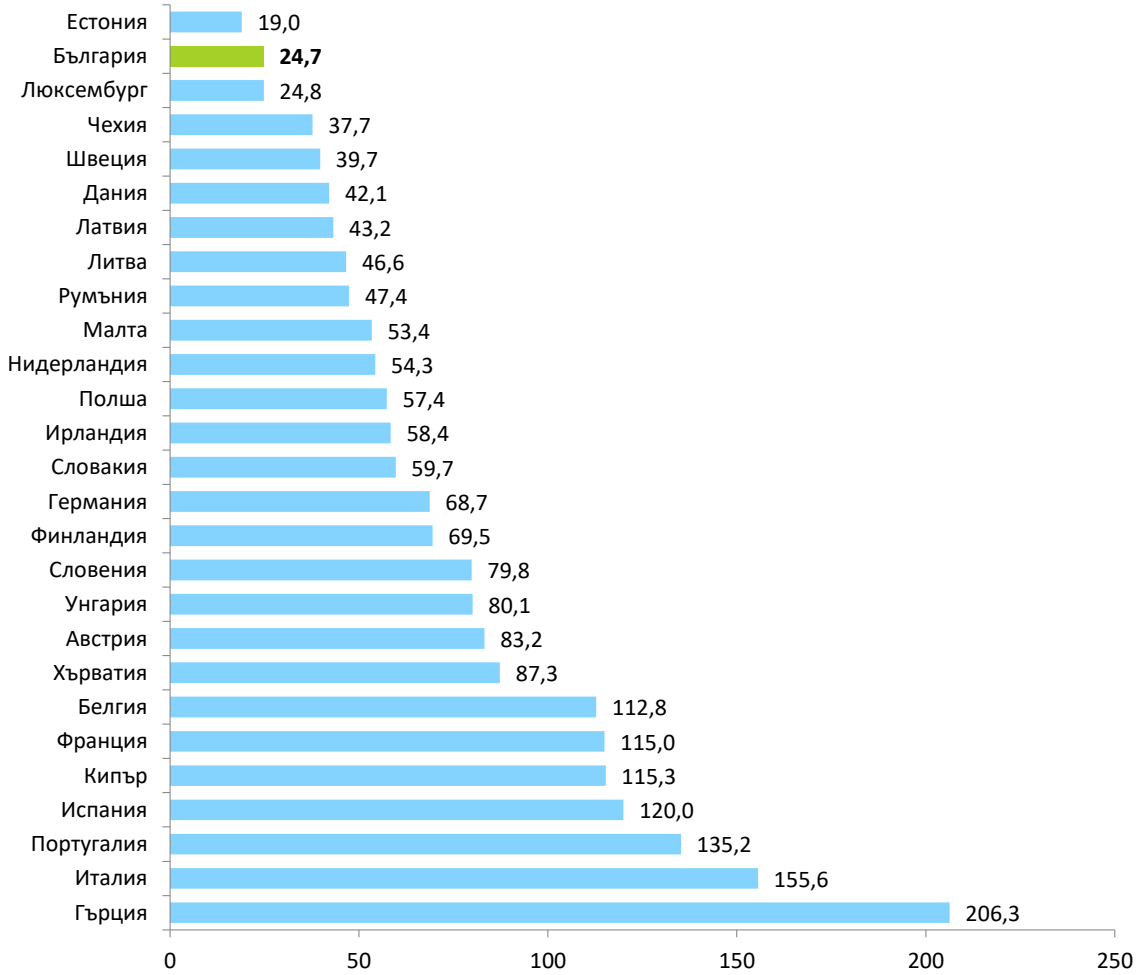

Източник: Евростат

Спрямо нивото от 20.0 %, отчетено в края на 2019 г., индикаторът бележи увеличение с 4.7 пр.п. Сравнявайки показателите на 27-те страни членки на ЕС, Република България заема второ място след Естония (19.0 %). Съгласно публикуваната от Евростат информация за 2020 г. тринадесет държави членки надвишават референтния праг от 60 % от БВП, като най-висока стойност на съотношението в ЕС се регистрира за Гърция (206.3 %), Италия (155.6 %) и Португалия (135.2 %).

В Еврозоната (ЕС-19) съотношението на дълга на сектора спрямо БВП се увеличава от 83.6 % в края на 2019 г. до 97.3 % в края на 2020 г., а на ниво ЕС-27 съответно от 77.2 % до 90.1 %.

И през 2020 г. в състава на дълговите задължения на сектор „Държавно управление“ (с основен дял от около 98 % и компонент с най-съществено влияние върху дълга на сектора) продължава да заема подсектор „Централно управление”, като другите два подсектора „Местно управление“ и „Социалноосигурителни фондове“ имат почти неутрално въздействие върху дълга на сектора.

КРЕДИТЕН РЕЙТИНГ

Кредитен рейтинг при емитиране на българските облигации на МКП, в обращение към 31.12.2020 г.

Рейтингова агенция	Еврооблигации, емитирани на МКП с падеж:							
	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2027 г.	2028 г.	2030 г.	2035 г.	2050 г.
Moody's	Baa2	Baa2	Baa2	Baa2	Baa2	Baa2	Baa2	Baa2
S&P	BB+	BB+	BBB-	BB+	BB+	-	BB+	-
Fitch	BBB-	BBB-	BBB-	BBB-	BBB-	BBB	BBB-	BBB

Източник: МФ

Кредитен рейтинг към 31.12.2020 г. на българските облигации, емитирани на МКП

Рейтингова агенция	Еврооблигации, емитирани на МКП с падеж:							
	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2027 г.	2028 г.	2030 г.	2035 г.	2050 г.
Moody's	Baa1	Baa1	Baa1	Baa1	Baa1	Baa1	Baa1	Baa1
S&P	BBB	BBB	BBB	BBB	BBB	-	BBB	-
Fitch	BBB	BBB	BBB	BBB	BBB	BBB	BBB	BBB
Scope	BBB+	BBB+	BBB+	BBB+	BBB+	BBB+	BBB+	BBB+

Източник: Блумберг

Динамика на суверенния кредитен рейтинг за периода 01.01.2009 – 31.12.2020 г.

Рейтингова агенция	Дата	Рейтинг в чуждестранна валута		Рейтинг в местна валута		Перспектива
		Краткосрочен	Дългосрочен	Краткосрочен	Дългосрочен	
Moody's	20.03.2009	-	Baa3	-	Baa3	Стабилна
Moody's	21.01.2010	-	Baa3	-	Baa3	Положителна
Moody's	31.08.2010	-	Baa3	-	Baa3	Положителна
Moody's	22.07.2011	-	Baa2	-	Baa2	Стабилна
Moody's	05.06.2015	-	Baa2	-	Baa2	Стабилна
Moody's	26.05.2017	-	Baa2	-	Baa2	Стабилна
Moody's	30.08.2019	-	Baa2	-	Baa2	Положителна
Moody's	09.10.2020	-	Baa1	-	Baa1	Стабилна
S&P	01.12.2009	A-3	BBB	A-3	BBB	Стабилна
S&P	17.12.2010	A-3	BBB	A-3	BBB	Стабилна

Рейтингова агенция	Дата	Рейтинг в чуждестранна валута		Рейтинг в местна валута		Перспектива
		Краткосрочен	Дългосрочен	Краткосрочен	Дългосрочен	
S&P	21.12.2011	A-3	BBB	A-3	BBB	Стабилна
S&P	10.08.2012	A-2	BBB	A-2	BBB	Стабилна
S&P	13.12.2012	A-2	BBB	A-2	BBB	Стабилна
S&P	13.12.2013	A-2	BBB	A-2	BBB	Отрицателна
S&P	13.06.2014	A-3	BBB -	A-3	BBB -	Стабилна
S&P	12.12.2014	B	BB +	B	BB +	Стабилна
S&P	12.06.2015	B	BB +	B	BB +	Стабилна
S&P	11.12.2015	B	BB +	B	BB +	Стабилна
S&P	03.06.2016	B	BB +	B	BB +	Стабилна
S&P	02.12.2016	B	BB +	B	BB +	Стабилна
S&P	02.06.2017	B	BB +	B	BB +	Положителна
S&P	01.12.2017	A-3	BBB -	A-3	BBB -	Стабилна
S&P	01.06.2018	A-3	BBB -	A-3	BBB -	Положителна
S&P	30.11.2018	A-3	BBB -	A-3	BBB -	Положителна
S&P	31.05.2019	A-3	BBB -	A-3	BBB -	Положителна
S&P	29.11.2019	A-2	BBB	A-2	BBB	Положителна
S&P	29.05.2020	A-2	BBB	A-2	BBB	Стабилна
S&P	27.11.2020	A-2	BBB	A-2	BBB	Стабилна
Fitch	30.04.2009	F3	BBB -	-	BBB	Отрицателна
Fitch	12.08.2010	F3	BBB -	-	BBB	Отрицателна
Fitch	24.05.2011	F3	BBB -	-	BBB	Положителна
Fitch	13.12.2011	F3	BBB -	-	BBB	Стабилна
Fitch	13.07.2013	F3	BBB -	-	BBB	Стабилна
Fitch	10.01.2014	F3	BBB -	-	BBB	Стабилна
Fitch	04.07.2014	F3	BBB -	-	BBB	Стабилна
Fitch	19.12.2014	F3	BBB -	-	BBB	Стабилна
Fitch	19.06.2015	F3	BBB -	-	BBB	Стабилна
Fitch	04.12.2015	F3	BBB -	-	BBB	Стабилна
Fitch	03.06.2016	F3	BBB -	-	BBB	Стабилна
Fitch	22.07.2016	F3	BBB -	F3	BBB-	Стабилна
Fitch	02.12.2016	F3	BBB -	F3	BBB-	Стабилна
Fitch	02.06.2017	F3	BBB -	F3	BBB-	Положителна
Fitch	01.12.2017	F2	BBB	F2	BBB	Стабилна
Fitch	01.06.2018	F2	BBB	F2	BBB	Стабилна
Fitch	16.11.2018	F2	BBB	F2	BBB	Стабилна

Рейтингова агенция	Дата	Рейтинг в чуждестранна валута		Рейтинг в местна валута		Перспектива
		Краткосрочен	Дългосрочен	Краткосрочен	Дългосрочен	
Fitch	22.03.2019	F2	BBB	F2	BBB	Положителна
Fitch	23.08.2019	F2	BBB	F2	BBB	Положителна
Fitch	21.02.2020	F2	BBB	F2	BBB	Положителна
Fitch	24.04.2020	F2	BBB	F2	BBB	Стабилна
Fitch	21.08.2020	F2	BBB	F2	BBB	Стабилна
SCOPE RATINGS	03.11.2017	S-2	BBB	S-2	BBB	Стабилна
SCOPE RATINGS	27.04.2018	S-2	BBB	S-2	BBB	Положителна
SCOPE RATINGS	22.02.2019	S-2	BBB+	S-2	BBB+	Стабилна

Източник: МФ

ДЪЛГ НА ПОДСЕКТОР „ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ“

Номиналният размер на дълга на подсектор ЦУ към края на 2020 г. възлиза на 28 858.8 млн. лв. (14 755.3 млн. евро), от който 22 890.2 млн. лв. (11 703.6 млн. евро) е външен и 5 968.6 млн. лв. (3 051.7 млн. евро) вътрешен дълг. Спрямо края на 2019 г. дългът се увеличава с 5 426.6 млн. лв., като основен принос за формираното номинално нарастване на дълга има полученото през годината ново вътрешно и външно финансиране, надвишаващо размера на извършените погашения. Съотношението „дълг на подсектор ЦУ/БВП“ нараства до 24.1 %.

Дълг на подсектор ЦУ

(млн. лв.)

Структура	2016	2017	2018	2019	2020
Вътрешен дълг на подсектор ЦУ	7 256.4	7 572.7	6 058.2	5 796.7	5 968.6
I. Ценни книжа	6 703.7	6 699.9	5 383.6	5 422.0	5 574.7
1. ДЦК, емитирани за финансиране на бюджета	6 564.8	6 599.6	5 396.6	5 422.0	5 574.7
2. ДЦК, емитирани за структурната реформа	7.2	-4.4	-13.0	-	-
3. ЦК, емитирани от единиците в подсектор ЦУ	131.7	104.7	-	-	-
II. Заеми	552.7	872.8	674.6	374.7	393.9
1. Вътрешни държавни заеми	395.2	722.9	466.6	143.2	56.8
2. Вътрешни заеми на единиците в подсектор ЦУ	157.5	149.9	208.0	231.4	337.1
Външен дълг на подсектор ЦУ	20 109.5	17 916.3	17 708.1	17 635.5	22 890.2
I. Облигации	14 676.0	12 906.8	12 902.9	12 897.7	17 712.3
II. Заеми	5 433.5	5 009.6	4 805.2	4 737.8	5 178.0
1. Държавни заеми	2 063.9	1 878.1	1 806.6	1 880.2	2 522.2
1.1 Парижки клуб	49.3	24.6	-	-	-
1.2 МБВР /Световна банка/	846.7	688.3	553.5	458.3	363.0
1.3 Европейски съюз	1 167.9	1 165.2	1 155.3	1 236.1	1 787.6
1.4 БРСЕ	-	-	97.8	185.8	371.6

Структура	2016	2017	2018	2019	2020
2. Прехвърляеми заеми "Schuldschein“	567.2	567.2	567.2	567.2	507.5
3. Държавни инвестиционни заеми	1 556.6	1 396.4	1 257.0	1 115.3	961.0
4. Външни заеми на единиците в подсектор ЦУ	1 245.8	1 167.9	1 174.4	1 175.2	1 187.2
Общо дълг на подсектор ЦУ	27 365.9	25 489.1	23 766.3	23 432.2	28 858.8
БВП (млн. лв.)	95 390.5	102 740.6	109 964.2	120 395.2	119 951.1
Общо дълг на подсектор ЦУ/БВП, (%)	28.7	24.8	21.6	19.5	24.1

Забележки: 1. Размерът на дълга е по номинал; 2. Преизчислението на дълга в левове е по централния курс на БНБ за съответните чуждестранни валути към края на съответните периоди; 3. Данните за БВП са на Националния статистически институт; 4. Поради закръгления някои сумарни позиции в таблицата не се изчерпват от съставните им числа.

Източник: МФ

Валутна структура на дълга на подсектор ЦУ

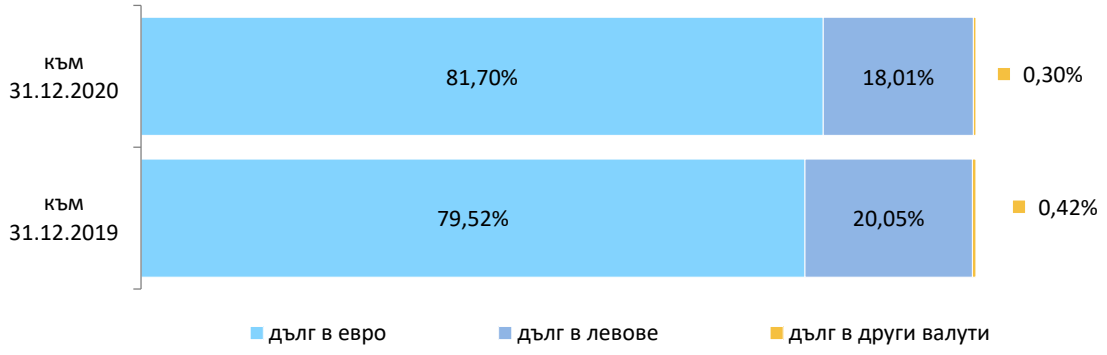

Източник: МФ

Лихвена структура на дълга на подсектор ЦУ

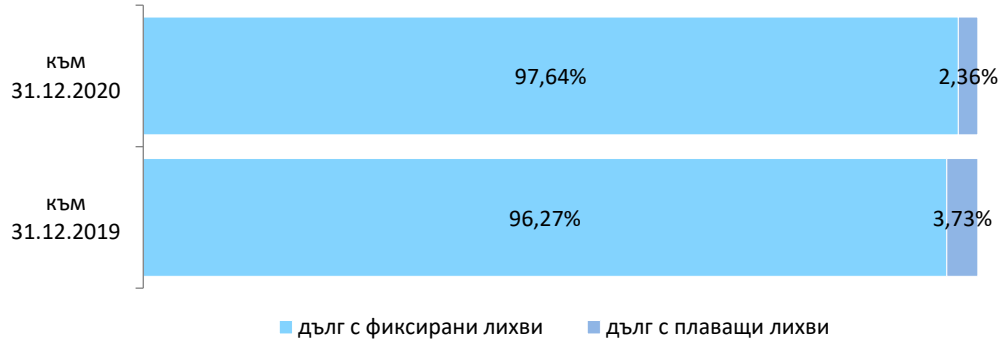

Източник: МФ

Структура на дълга на подсектор ЦУ по инструменти

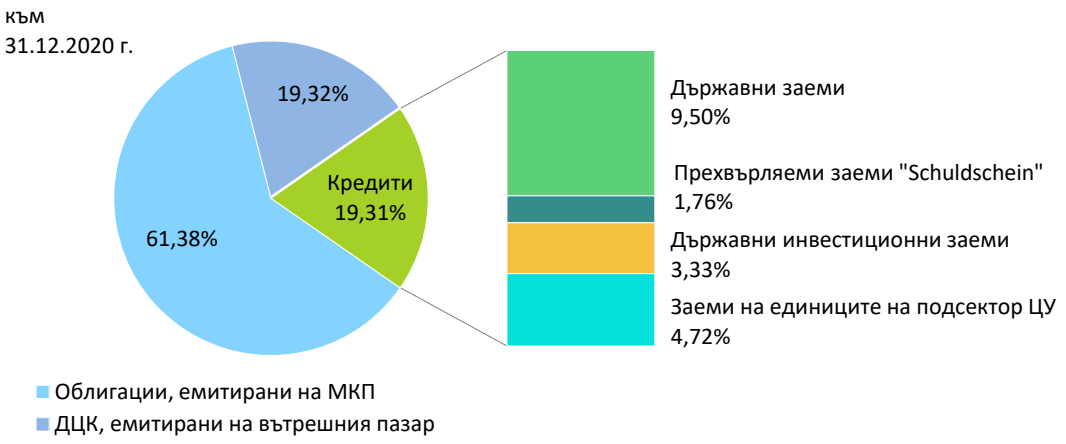

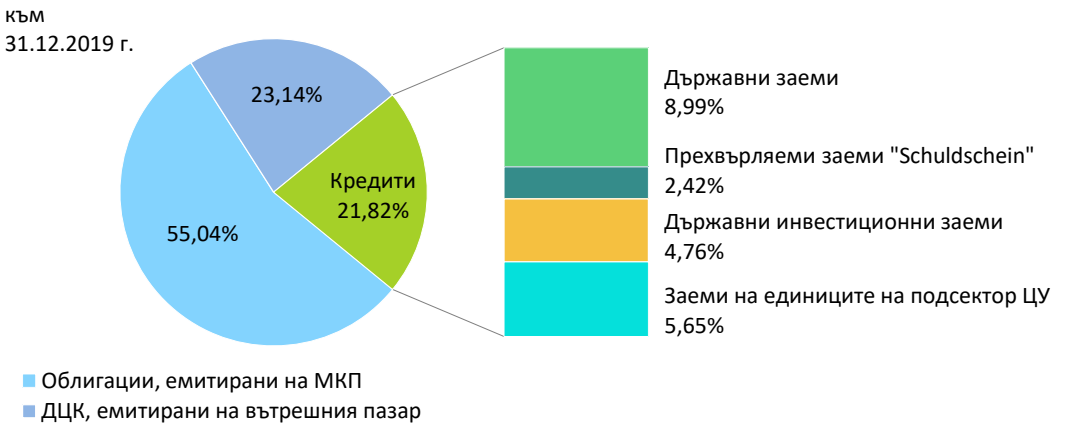

Източник: МФ

Остатъчен матуритет на дълга на подсектор ЦУ в обращение

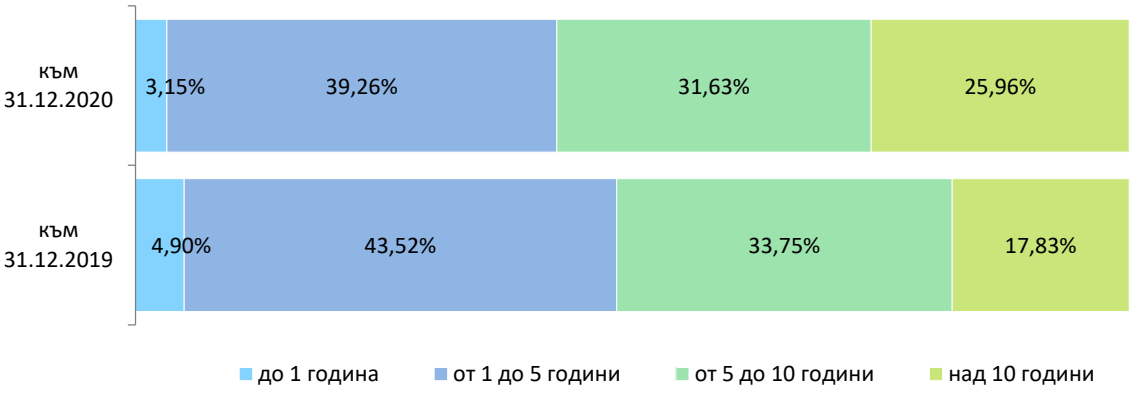

Източник: МФ

Оригинален матуритет на дълга на подсектор ЦУ в обращение

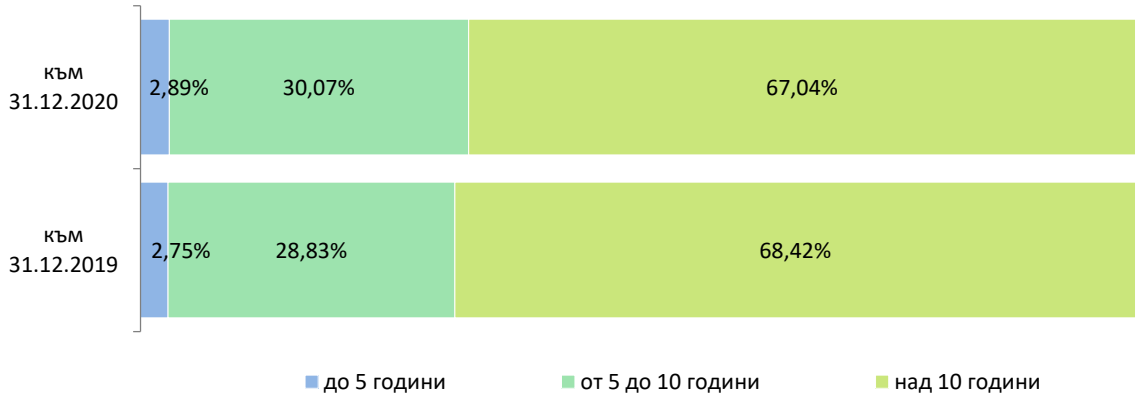

Източник: МФ

ВЪТРЕШЕН ДЪЛГ НА ПОДСЕКТОР ЦУ

Номиналният размер на вътрешния дълг на подсектор ЦУ към края на 2020 г. възлиза на 5 968.6 млн. лв. (3 051.7 млн. евро), което представлява 5.0 % от БВП, като бележи увеличение спрямо предходната година от 171.9 млн. лв. (87.9 млн. евро).

Вътрешен дълг на подсектор ЦУ

(млн. лв.)

Структура	2019	2020
Вътрешен дълг на подсектор ЦУ	5 796.7	5 968.6
I. Ценни книжа	5 422.0	5 574.7
1. ДЦК, емитирани за финансиране на бюджета	5 422.0	5 574.7
2. ДЦК, емитирани за структурната реформа	-	-
II. Заеми	374.7	393.9
1. Вътрешни държавни заеми	143.2	56.8
2. Вътрешни заеми на единиците в подсектор ЦУ	231.4	337.1
БВП (млн. лв.)	120 395.2	119 951.1
Вътрешен дълг на подсектор ЦУ/БВП, (%)	4.8	5.0

Забележки: 1. Размерът на дълга е по номинал; 2. Преизчислението на дълга в левове е по централния курс на БНБ за съответните чуждестранни валути към края на съответните периоди; 3. Данните за БВП са на Националния статистически институт; 4. Поради закръгления някои сумарни позиции в таблицата не се изчерпват от съставните им числа.

Източник: МФ

Валутна структура на вътрешния дълг на подсектор ЦУ

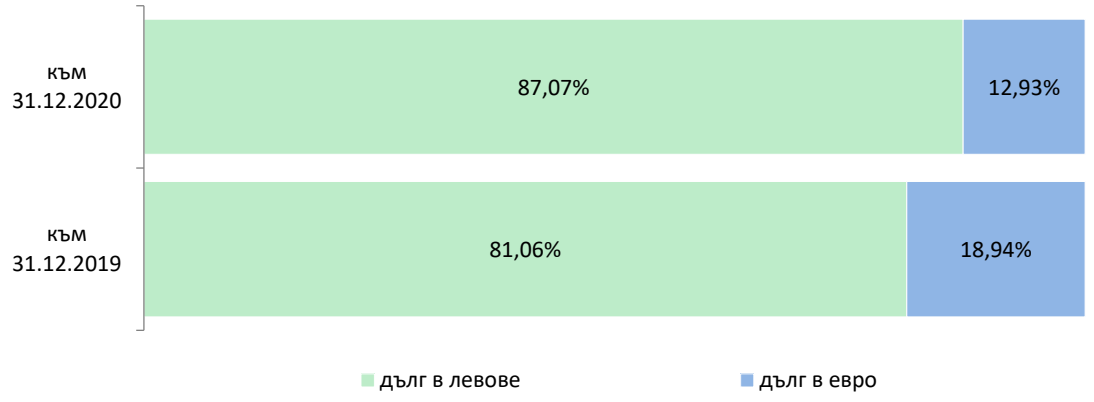

Източник: МФ

Лихвена структура на вътрешния дълг на подсектор ЦУ

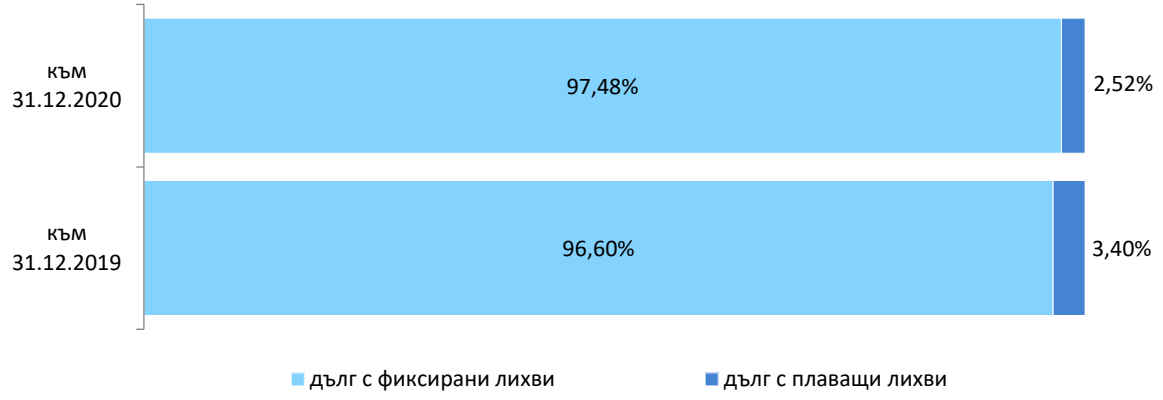

Източник: МФ

ВЪНШЕН ДЪЛГ НА ПОДСЕКТОР ЦУ

Номиналният размер на външния дълг на подсектор ЦУ в края на 2020 г. възлиза на 22 890.2 млн. лв. (11 703.6 млн. евро), при съотношение „външен дълг на подсектор ЦУ/БВП“ от 19.1 %.

Външен дълг на подсектор ЦУ

(млн. лв.)

Структура	2019	2020
Външен дълг на подсектор ЦУ	17 635.5	22 890.2
I. Облигации	12 897.7	17 712.3
II. Заеми	4 737.8	5 178.0
1. Държавни заеми	1 880.2	2 522.2
1.1 МБВР /Световна банка/	458.3	363.0
1.2 Европейски съюз	1 236.1	1 787.6
1.3 БРСЕ	185.8	371.6
2. Прехвърляеми заеми "Schuldschein“	567.2	507.5
3. Държавни инвестиционни заеми	1 115.3	961.0
4. Външни заеми на единиците в подсектор ЦУ	1 175.2	1 187.2
БВП (млн. лв.)	120 395.2	119 951.1
Общо външен дълг на подсектор ЦУ/БВП, (%)	14.6	19.1

Забележки: 1. Размерът на дълга е по номинал; 2. Преизчислението на дълга в левове е по централния курс на БНБ за съответните чуждестранни валути към края на съответните периоди; 3. Данните за БВП са на Националния статистически институт; 4. Поради закръгления някои сумарни позиции в таблицата не се изчерпват от съставните им числа.

Източник: МФ

Валутна структура на външния дълг на подсектор ЦУ

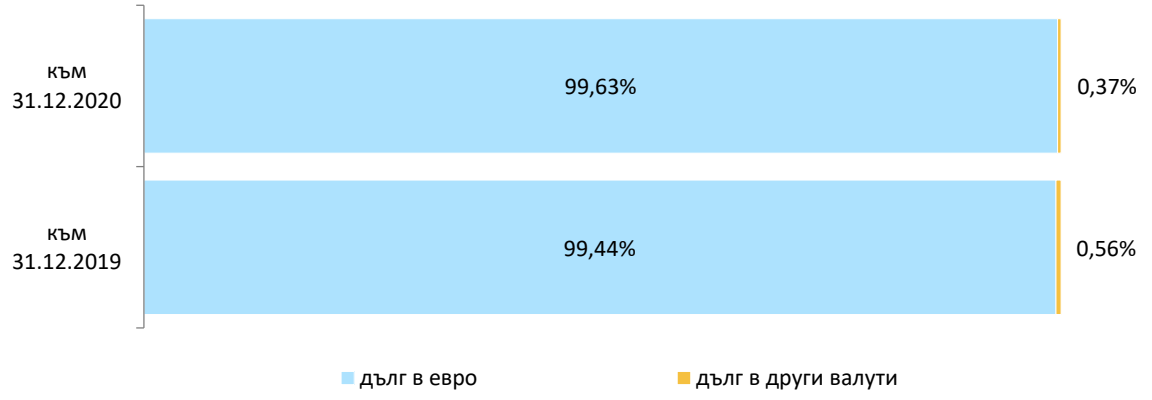

Източник: МФ

Структура на външния дълг на подсектор ЦУ по инструменти

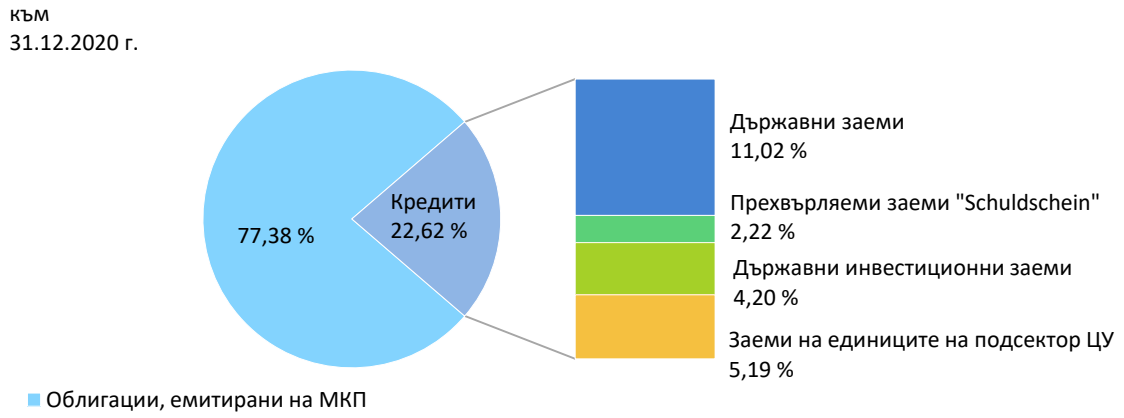

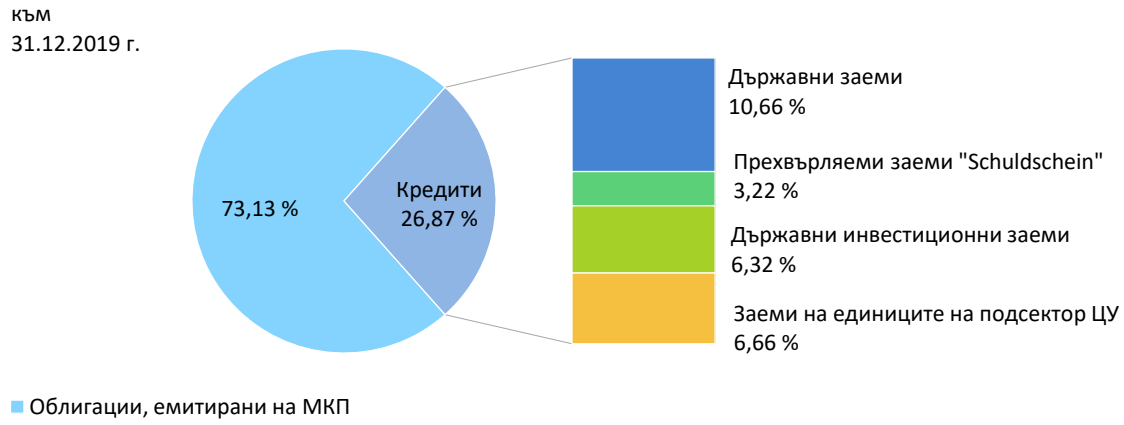

Източник: МФ

Лихвена структура на външния дълг на подсектор ЦУ

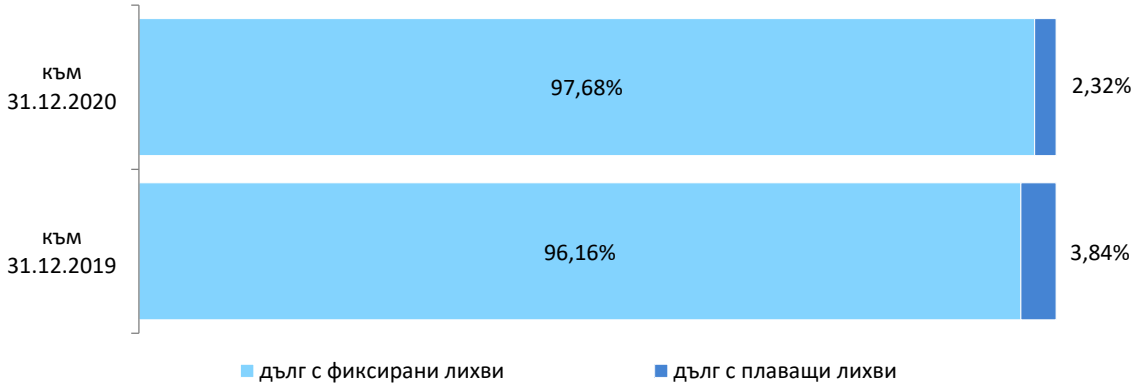

Източник: МФ

ДЪЛГОВИ ИЗТОЧНИЦИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ

ЕМИСИИ НА ДЦК НА ВЪТРЕШНИЯ ПАЗАР

През 2020 г. емитирането на ДЦК на вътрешния пазар беше съобразено с предвидените ограничения в ЗДБРБ за 2020 г., Стратегията за управление на държавния дълг и емисионната политика на Министерството на финансите.

През годината бяха проведени общо 7 аукциона, на които бяха пласирани 2 емисии: нова 5-годишна и преотворена дългосрочна с матуритет 10 години и 6 месеца, предложена първоначално през 2019 г. Общата номинална стойност на емитираните ДЦК възлиза на 1 200 млн. лв., от които 600 млн. лв. ДЦК с матуритет 5 години и 600 млн. лв. ДЦК с матуритет 10 години и 6 месеца. При последният аукцион, проведен през 2020 г. за 5-годишни книжа с предложен обем от 200 млн. лв. нямаше одобрено количество.

Аукциони на ДЦК, проведени през 2020 г.

Дата на аукциона	13.1.2020	27.1.2020	10.2.2020	24.2.2020	6.4.2020	13.4.2020	27.4.2020
Дата на плащане	15.1.2020	29.1.2020	12.2.2020	26.2.2020	8.4.2020	15.4.2020	29.4.2020
Емисия №	**BG2030020114**	**BG2040119211**	**BG2030020114**	**BG2040119211**	**BG2030020114**	**BG2040119211**	**BG2030020114**
Дата на емисията	15.1.2020	21.6.2019	15.1.2020	21.6.2019	15.1.2020	21.6.2019	15.1.2020
Дата на падеж	15.1.2025	21.12.2029	15.1.2025	21.12.2029	15.1.2025	21.12.2029	15.1.2025
Срочност	5 г.	10.5 г.	5 г.	10.5 г.	5 г.	10.5 г.	5 г.
Купон	0,01%	0.50%	0,01%	0.50%	0,01%	0.50%	0,01%
Валута	BGN	BGN	BGN	BGN	BGN	BGN	BGN
Средна годишна доходност*	-0.11%	0.13%	-0.14%	0.12%	0.13%	0.55%	-
Средна цена	100.58	103.63	100.74	103.72	99.42	99.54	-
Коефициент на покритие	2.49	2.32	1.71	1.33	1.79	1.25	1.32
Предложено количество	200 000 000	200 000 000	200 000 000	200 000 000	200 000 000	200 000 000	200 000 000

Одобрено количество (Номинал)	200 000 000	200 000 000	200 000 000	200 000 000	200 000 000	200 000 000	-

** Средна годишна доходност, изчислена на база ISMA-International Yield (%)*

Източник: МФ

През 2020 г. е постигнат среден коефициент на покритие от 1.74, при предложени на вътрешния пазар ДЦК с обща номинална стойност от 1 400 млн. лв. и заявеното от пазарните участници количество от 2 439.5 млн. лв. Осреднените коефициенти на покритие за периода по видове ДЦК са 1.82 за тези със срок от 5 години и 1.63 за ДЦК със срок 10 години и 6 месеца.

Коефициент на покритие на емитираните ДЦК през 2020 г.

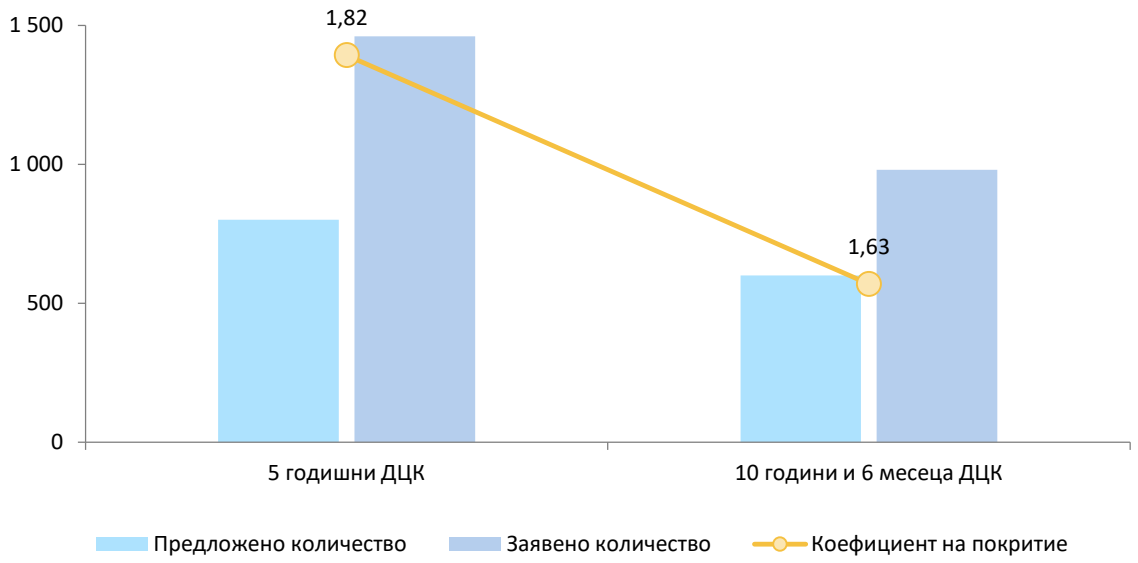

**Данните за емисиите са представени в млн. лв.*

Източник: МФ

Матуритетна структура на емитираните ДЦК

Източник: МФ

Остатъчен матуритет в години на емисиите в обращение

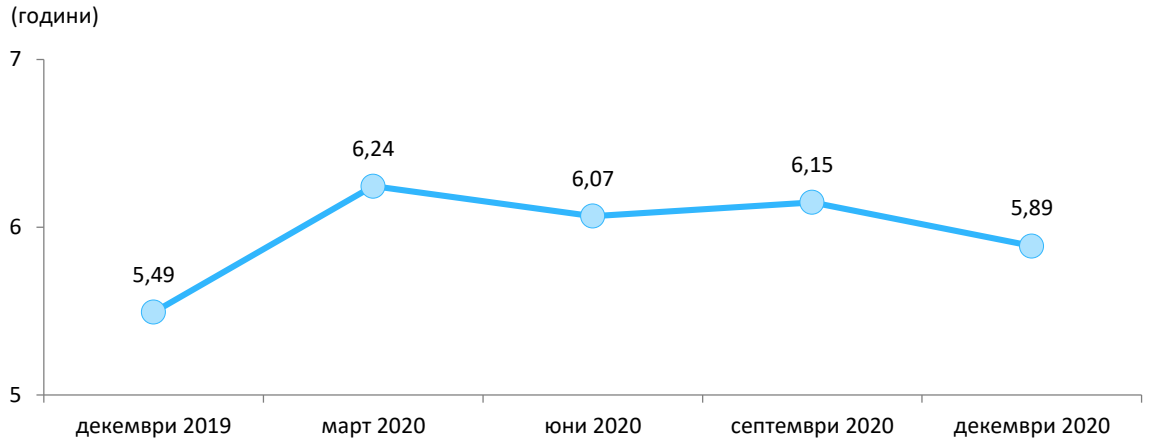

Източник: МФ

ЕМИСИИ НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ КАПИТАЛОВИ ПАЗАРИ

През септември 2020 г. Република България емитира двоен транш еврооблигации с обща номинална стойност 2.5 млрд. евро, в рамките Глобална средносрочна програма за емитиране на дълг на международните капиталови пазари (МКП) – 10-годишни облигации на стойност 1.25 млрд. евро и 30-годишни облигации на стойност 1.25 млрд. евро. Десетгодишните облигации бяха пласирани на цена от 99.863 евро за 100 евро номинал, лихвен купон от 0.375 % и спред от 60 базисни пункта над осреднената цена на лихвените суапове (доходност 0.389 %), а 30-годишните на цена от 97.566 евро за 100 евро номинал, лихвен купон от 1.375 % и 145 базисни пункта над осредната цена на лихвените супове (доходност 1.476 %). Предложените емисии предизвикаха засилен интерес сред инвеститорите, като окончателните поръчки достигнаха 3.7 млрд. евро за 10-годишните облигации и 3.6 млрд. евро за 30-годишните облигации. Регистрирано беше търсене от територията на цяла Европа и САЩ, като и за двата транша преобладаваха фонд мениджъри и банки. Българските инвеститори придобиха 16 % от общия обем на книжата.

Разпределение на придобитите обеми по видове инвеститори и по географски признак

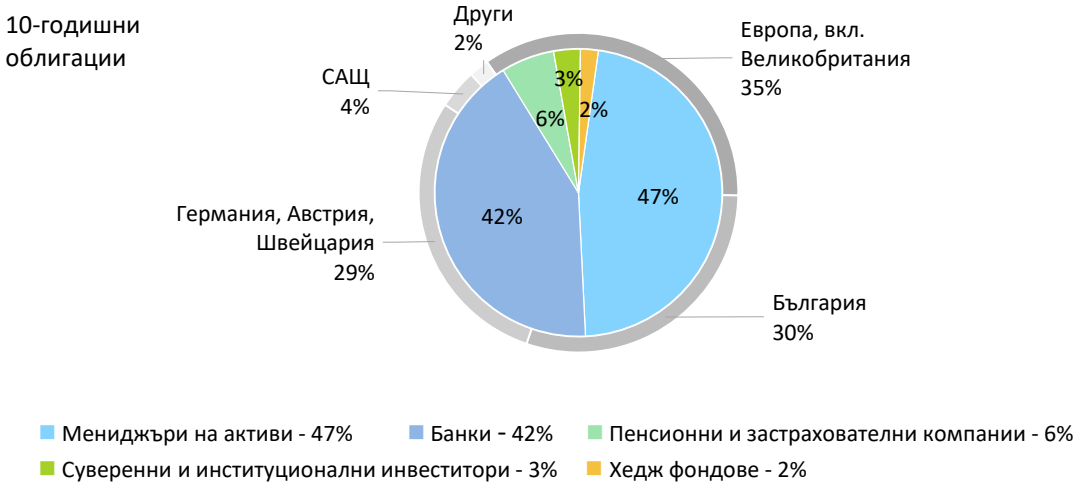

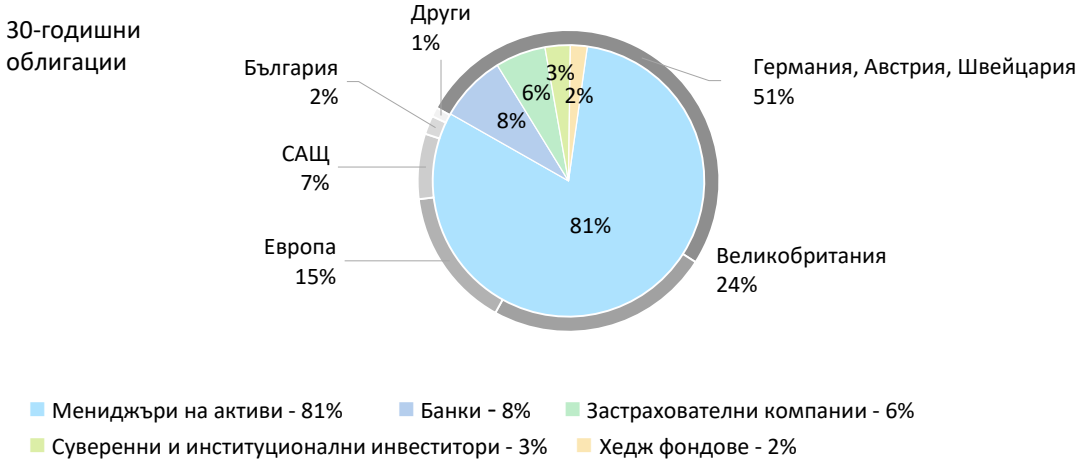

Източник: МФ

Трансакцията е втората най-голяма сделка по пласиране на дълг от Република България на МКП и отбеляза няколко важни момента – за 10-годишната облигация е постигнат най-ниският лихвен купон, респ. доходност и спред, а 30-годишната еврооблигация е емисията с най-дълъг матуритет, емитирана досега. Трансакцията удължи суверенната дългова крива на доходността на България и увеличи ликвидността на българския дълг. Добрите условия при издаването на еврооблигациите са в резултат от дългогодишните усилия по поддържане на строга фискална дисциплина и изключително ниското ниво на държавния дълг. Друг ключов фактор за успешното представяне на страната ни като емитент на МКП беше

присъединяването на България към валутния механизъм (ERM-2) и Банковия съюз през юли 2020 г.

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ИНВЕСТИТОРСКАТА БАЗА И РАЗВИТИЕ НА ПЪРВИЧНИЯ ПАЗАР НА ДЦК ПРЕЗ 2020 Г.

През 2020 г. бяха проведени седем аукциона на вътрешния дългов пазар. Министерството на финансите реализира книжа със съвкупна номинална стойност 1 200.0 млн. лв., разпределени в две емисии ДЦК, съответно със срочност от 5 години и 10 години и 6 месеца.

Анализът на инвеститорския интерес показва, че на проведените аукциони за продажба на ДЦК със срок до падежа от 5 години банките са подали поръчки общо за 1 257.4 млн. лв., или 86.1 % от всички подадени поръчки, пенсионните и гаранционните фондове са заявили 86.0 млн. лв., или 5.9 % от подадените поръчки, застрахователните дружества са заявили общ номинал в размер на 104.5 млн. лв. (7.2 % от подадените поръчки), инвестиционните посредници – 2.0 млн. лв. или 0.1 % от подадените поръчки и други инвеститори – 10.0 млн. лв. или 0.7 % от подадените поръчки. Разпределението на одобреното количество ДЦК е, както следва: банки – 445.0 млн. лв. (74.2 % от одобрените поръчки), пенсионни и гаранционни фондове – 76.0 млн. лв. (12.7 % от одобрените поръчки), застрахователни дружества – 69.0 млн. лв. (11.5 % от одобрените поръчки) и други участници – 10.0 млн. лв. (1.7 % от одобрените поръчки).

ДЦК със срочност от 5 години

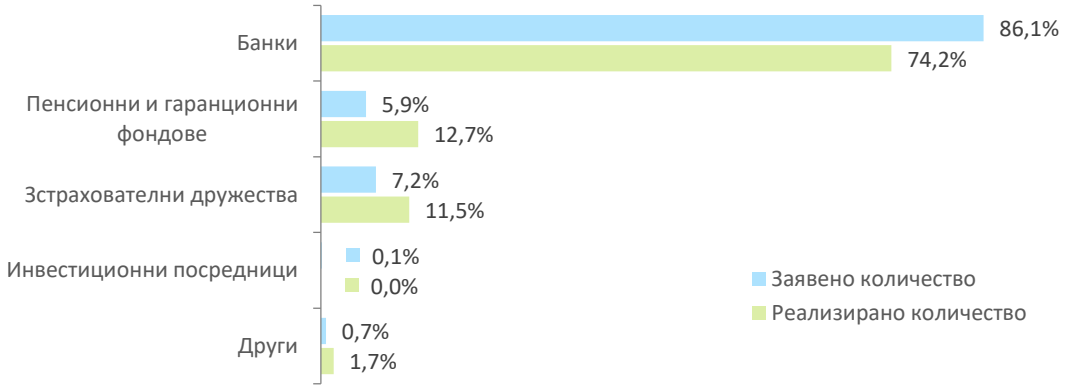

Източник: МФ

Емитираната през 2020 г. облигация със срок до падежа от 10 години и 6 месеца също привлече вниманието на широк кръг инвеститори. Заявените от банките поръчки са за

765.8 млн. лв. (78.2 % от всички подадени поръчки), от пенсионните и гаранционните фондове – 42.3 млн. лв. (4.32 % от подадените поръчки), от застрахователните дружества – 121.1 млн. лв. (12.4 % от подадените поръчки), от инвестиционните посредници – 7.6 млн. лв. (0.8 % от подадените поръчки), от договорните фондове – 2.9 млн. лв. (0.3 % от подадените поръчки) и от други инвеститори – 40.0 млн. лв. (4.1 % от подадените поръчки).

Разпределението на одобреното количество ДЦК е както следва: банки – 442.7 млн. лв. (73.8 % от одобрените поръчки), застрахователни дружества – 84.7 млн. лв. (14.1 % от одобрените поръчки), пенсионни и гаранционни фондове – 34.4 млн. лв. (5.7 % от одобрените поръчки), договорни фондове – 2.1 млн. лв. (0.4 % от одобрените поръчки) и други инвеститори – 36.0 млн. лв. (6.0 % от одобрените поръчки).

ДЦК със срочност от 10 години и 6 месеца

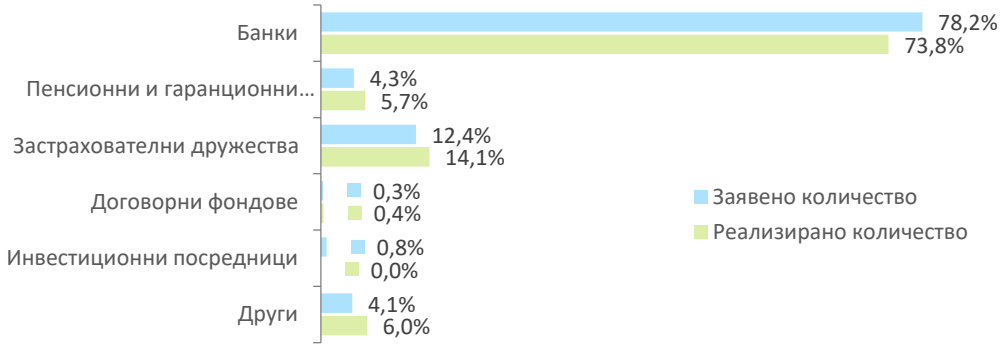

Източник: МФ

ВТОРИЧЕН ПАЗАР НА ДЦК

През 2020 г. общият обем на регистрираните сделки и операции с ДЦК в системата за регистрация и сетълмент на ДЦК в БНБ (BNBGSSS 13) възлиза на 17 337.5 млн. лв., при 27 929.2 млн. лв. за 2019 г., което е намаление спрямо предходния период с 37.9 %. Обемът на репо сделките намалява с 40.7 % в сравнение с 2019 г., но делът им продължава да е най-висок в общия обем на регистрираните в BNBGSSS сделки – 42.8 %. Най-предпочитани от банките остават репо сделките, сключени за период от един ден (39.8 %), предимно с левови емисии ДЦК, с цел осигуряване на ежедневна ликвидност. Обемът на регистрираните сделки за покупко-продажба на ДЦК за годината е 970.3 млн. лв., което е с 33.4 % по-малко спрямо

предходната година, като от тях 320.0 млн. лв. са сделки между участници в ЕСРОТ. С обем от 3 280.0 млн. лв. са други сделки и операции между участници в ЕСРОТ и техни клиенти. Обемът на сделките между клиенти на участници в ЕСРОТ възлиза на 709.8 млн. лв. Операциите по блокиране и деблокиране на ДЦК, емитирани на вътрешния пазар във връзка с учредени особени залози върху ДЦК за обезпечаване на налични парични средства по сметки на бюджетни организации в банките, съгласно Закона за публичните финанси и по реда на Закона за особените залози, са с общ обем 4 961.3 млн. лв., съответно делът им е 28.6 %.

На фона на ниските лихвени нива в еврозоната и липсата на подходящи инвестиционни алтернативи на местния капиталов пазар, държавните дългови инструменти, емитирани на вътрешния пазар, остават предпочитана инвестиция от страна на пазарните участници. През годината доходността на дългосрочната бенчмаркова емисия с матуритет 10 г. и 6 м. се движеше в граници от 0.12 % до 0.68 %, което е незначителна промяна на нейната стойност спрямо 2019 г. (от 0.18 % до 0.72 %). Търговията като цяло беше динамична, с пикови стойности в изтъргуваните обеми през месеците февруари, март и май. Търгувани са ДЦК във всички матуритети, като най-ликвидни са емисиите ДЦК, деноминирани в левове и в евро, с остатъчен срок до падежа около 5 години. Това се дължи на по-слабото предлагане на дългосрочни ДЦК на вторичния пазар от страна на институционалните инвеститори – пенсионните фондове и застрахователните дружества, които задържат в портфейлите си закупените от тях ДЦК и не ги предлагат за последваща търговия. През 2020 г. продължи наблюдаваната през последните години тенденция обемът на вторичния пазар на ДЦК да превишава многократно този, регистриран на българския фондов пазар.

Обем на видовете сделки с търгуеми ДЦК

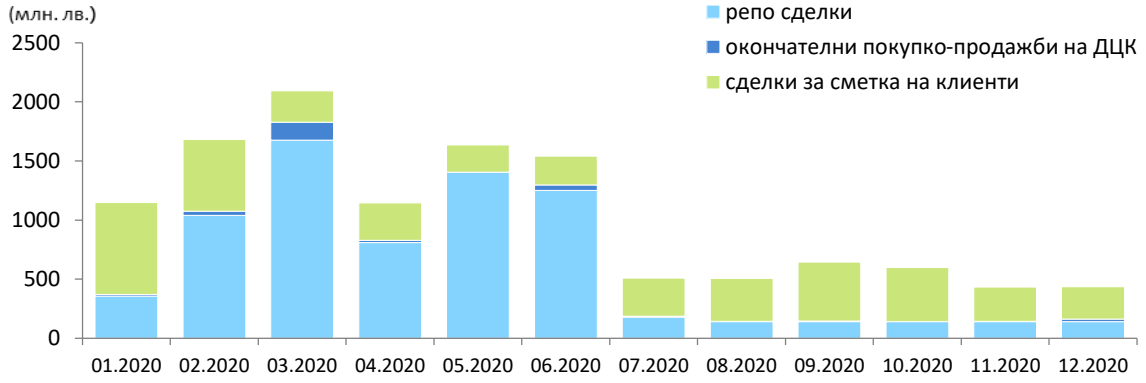

Забележки: 1.Обемът на сделките обхваща и сключените през периода обратни репо сделки; 2. Левовата равностойност на сделките с ДЦК, деноминирани в чуждестранна валута, е изчислена по определения от БНБ обменен курс в деня на сделката.

Източник: БНБ

Участниците в ЕСРОТ нямаха затруднения и осигуряваха своевременно необходимите ценни книжа и парични средства в левове и евро за извършване на сетълмента по сделките с ДЦК с доставка срещу плащане (DvP), като осредненият за годината коефициент на сетълмент е 100 %.

Структура на сделките на междубанковия пазар по срочност на ДЦК

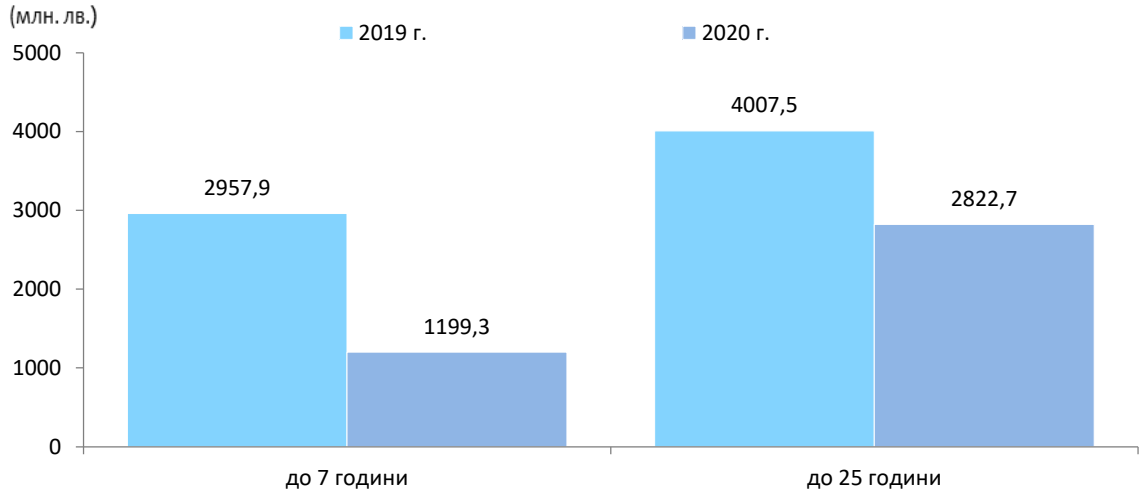

Забележки: 1. Левовата равностойност на сделките с ДЦК, деноминирани в чуждестранна валута, е изчислена по определения от БНБ обменен курс в деня на сделката; 2. Обемът на репо сделките не включва обратните репо сделки.

Източник: БНБ

През годината в BNBGSSS, като спомагателна система в TARGET2-BNB, са регистрирани сделки с дългосрочни ДЦК, деноминирани и платими в евро, с общ обем 282.3 млн. евро (или 552.1 млн. лв.), като разплащанията са извършвани не само през сметки на банки в националния системен компонент TARGET2-BNB, но и през сметки на банки в други системни компоненти на централни банки в TARGET2.

В края на 2020 г., в сравнение със същия период на 2019 г., се наблюдава изменение на инвестициите в държавни дългови инструменти, емитирани за финансиране на бюджетния дефицит, при различните категории държатели. При банките вложенията в ДЦК се увеличават, докато при останалите категории държатели (застрахователни дружества и пенсионни фондове, местни небанкови финансови институции, фирми и граждани, и чуждестранни инвеститори) се наблюдава намаление. Най-голям дял от тези дългови книжа продължават да са притежание на банките (69.9 %), следвани от застрахователните дружества и пенсионни фондове (18.0 %), местните небанкови финансови институции, фирми и граждани (11.2 %) и чуждестранните инвеститори (0.9 %).

Държатели на ДЦК, емитирани за финансиране на бюджетния дефицит

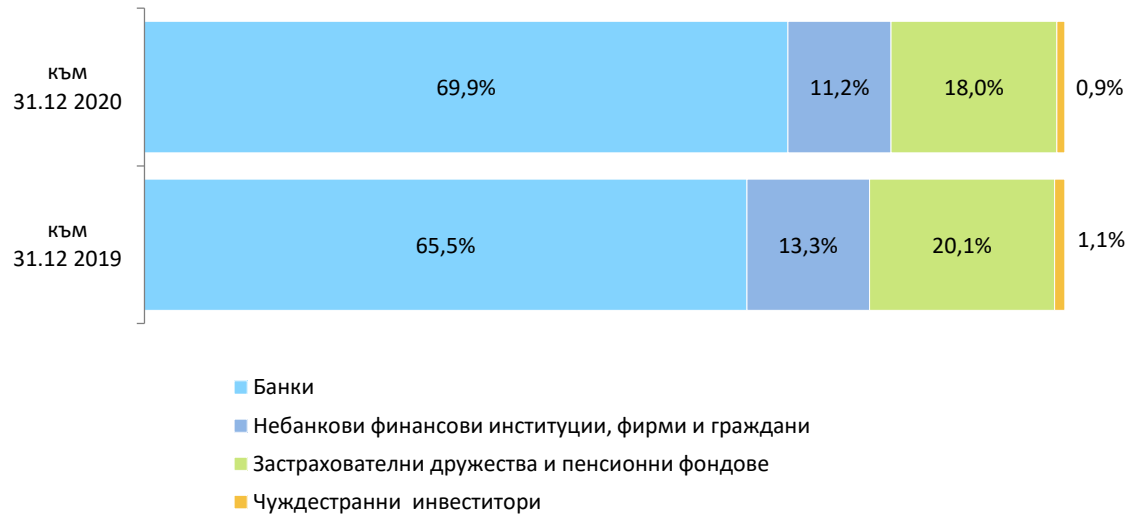

Източник: БНБ

Инвестиции на небанкови финансови институции, фирми и граждани в ДЦК, емитирани за финансиране на бюджетния дефицит

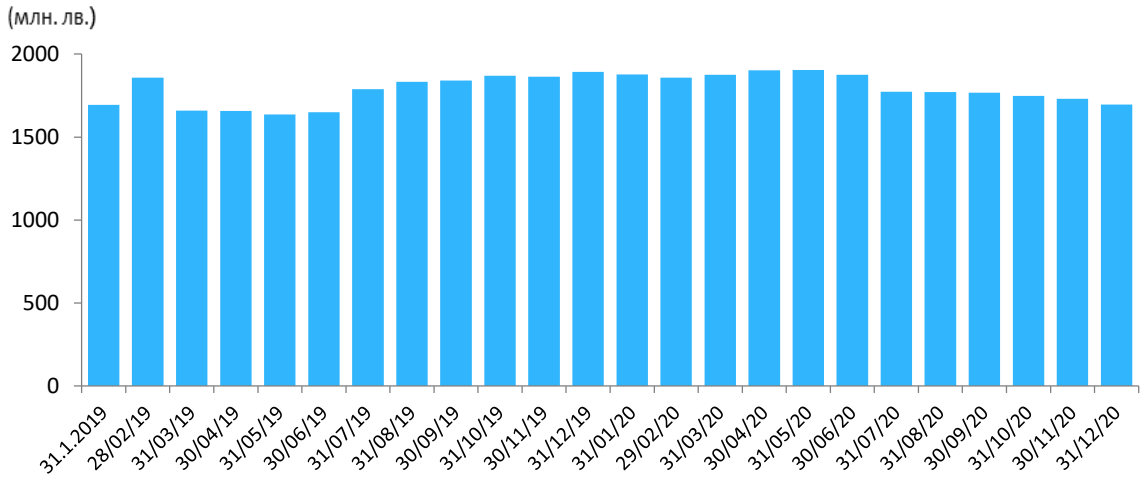

Забележки: 1. Левовата равностойност на ДЦК, деноминирани в чуждестранна валута, е изчислена по определения от БНБ обменен курс, валиден за последния работен ден на съответния период; 2. Данните за инвестициите в ДЦК, включват местни небанкови финансови институции, фирми и граждани, и застрахователни дружества и пенсионни фондове.

Източник: БНБ

ДЪРЖАТЕЛИ НА БЪЛГАРСКИ ОБЛИГАЦИИ, ЕМИТИРАНИ НА МКП

На международните капиталови пазари, към 31 декември 2020 г. са в обращение осем емисии, деноминирани в евро – 7-годишна (XS1208855616) с падеж 26 март 2022 г. и купон 2.000 %, 7-годишна (XS1382693452) с падеж 21 март 2023 г. и купон 1.875 %, 10-годишна (XS1083844503) с падеж 3 септември 2024 г. и купон 2.950%, 12-годишна (XS1208855889) с падеж 26 март 2027 г. и купон 2.625 %, 12-годишна (XS1382696398) с падеж 21 март 2028 г. и купон 3 %, 10-годишна (XS2234571425) с падеж 23 септември 2030 г. и купон 0.375 %, 20-годишна (XS1208856341) с падеж 26 март 2035 г. и купон 3.125 % и 30-годишна (XS2234571771) с падеж 23 септември 2030 г. и купон 1.375 %.

Емитирани на международните пазари български еврооблигации, притежавани от резиденти-банкови институции и други сектори – по години на емитиране

Видове ДЦК	2019	2020			
		I трим.	II трим.	III трим.	IV трим.
2.95 %, 2024 г., XS1083844503 – емисия 2014 г.	**985.7**	**999.2**	**989.0**	**1006.6**	**989.3**
Притежавани от сектор "банки"	649.5	660.4	663.8	691.9	696.0
Притежавани от останалите сектори	336.2	338.8	325.2	314.7	293.3
2 %, 2022 г., XS1208855616 – емисия 2015 г.	**806.7**	**837.7**	**832.5**	**840.4**	**850.9**
Притежавани от сектор "банки"	704.8	726.4	727.3	738.4	749.2
Притежавани от останалите сектори	101.9	111.2	105.2	102.0	101.8
2.625 %, 2027 г., XS1208855889 – емисия 2015 г.	**635.1**	**622.5**	**634.8**	**634.4**	**625.6**
Притежавани от сектор "банки"	421.1	408.7	419.2	417.9	417.1
Притежавани от останалите сектори	214.0	213.8	215.6	216.5	208.6
3.125 %, 2035 г., XS1208856341 – емисия 2015 г.	**210.6**	**222.0**	**228.6**	**214.3**	**205.2**
Притежавани от сектор "банки"	69.5	68.1	68.0	71.0	71.6
Притежавани от останалите сектори	141.1	153.9	160.6	143.4	133.7
1.875 %, 2023 г., XS1382693452 – емисия 2016 г.	**829.2**	**825.6**	**824.5**	**829.1**	**840.2**
Притежавани от сектор "банки"	585.2	575.4	576.4	604.9	612.3
Притежавани от останалите сектори	244.0	250.2	248.2	224.2	227.9
3 %, 2028 г., XS1382696398 – емисия 2016 г.	**412.9**	**410.7**	**445.1**	**451.0**	**450.3**
Притежавани от сектор "банки"	268.3	265.2	278.9	294.8	294.0
Притежавани от останалите сектори	144.6	145.5	166.2	156.3	156.2

Видове ДЦК	2019	2020			
		I трим.	II трим.	III трим.	IV трим.
0.375 %, 2030 г., XS2234571425 – емисия 2020 г.	-	-	-	**594.2**	**631.8**
Притежавани от сектор "банки"	-	-	-	470.3	504.2
Притежавани от останалите сектори	-	-	-	123.9	127.6
1.375 %, 2050 г., XS2234571771 – емисия 2020 г.	-	-	-	**26.6**	**17.2**
Притежавани от сектор "банки"	-	-	-	5.0	1.5
Притежавани от останалите сектори	-	-	-	21.6	15.7
Общо (млн. евро)	**3 880.1**	**3 917.6**	**3 954.6**	**4 596.6**	**4 610.6**

Забележка: Поради закръгления някои сумарни позиции в таблицата не се изчерпват от съставните им числа.

Източник: БНБ

При 7-годишната емисия с падеж 2022 г. се наблюдава увеличение на дела на притежаваните от резиденти книжа от 64.5 % в края на 2019 г. до 68.1 % в края на 2020 г. Към 31 декември 2020 г. те държат книжа с номинална стойност 851.0 млн. евро, което представлява нарастване в сравнение с притежаваните към края на 2019 г. облигации на стойност 806.7 млн. евро. Общата номинална стойност на притежаваните от сектор „банки“ облигации възлиза на 749.2 млн. евро, а на останалите сектори на стойност 101.8 млн. евро.

Най-голям дял на притежавани от резиденти ценни книжа се отчита при 7-годишната облигация с падеж 2023 г. с ръст от 72.5 % към 31.12.2019 г. до 73.4 % към 31.12.2020 г. (или книжа на номинална стойност 840.2 млн. евро). Сектор „банки“ притежава книжа на стойност 612.3 млн. евро, а останалите сектори – 227.9 млн. евро.

От 10-годишната емисия с падеж 2024 г. 66.3 % се държат от резиденти. Наблюдава се повишение на притежавания от резиденти дял от 985.7 млн. евро в края на 2019 г. до 989.3 млн. евро в края на 2020 година. Сектор „банки“ притежава облигации за 696.0 млн. евро, а останалите сектори – за общо 293.3 млн. евро.

Спад на дела на притежаваните от резиденти книжа се отчита при 12-годишната облигация с падеж 2027 г. (от 63.5 % до 62.6 %). Към 31 декември 2020 г. те държат книжа с номинална стойност 625.6 млн. евро, което представлява намаление в сравнение с притежаваните към края на 2019 г. облигации на стойност 635.1 млн. евро. Общата номинална стойност на притежаваните от сектор „банки“ облигации възлиза на 417.1 млн. евро, а на останалите сектори на 208.6 млн. евро.

Към 31.12.2020 г. падежиращата през 2028 г. 12-годишна емисия се държи от резиденти в съотношение от 53.0 % към общия размер на книжата, което представлява повишение спрямо стойността от 48.6 % към края на предишната 2019 г. Сектор „банки“ притежава облигации за 294.0 млн. евро, а останалите сектори – за общо 156.3 млн. евро.

Низходящо движение на притежаваните от резиденти ценни книжа се наблюдава при 20-годишната емисия с падеж 2035 г. (със спад от 24.8 % до 24.2 %). Към 31 декември 2020 г. резидентите държат книжа с номинална стойност 205.3 млн. евро, което представлява намаление от притежаваните към края на 2019 г. облигации на стойност 210.6 млн. евро. Общата номинална стойност на притежаваните от сектор „банки“ облигации възлиза на 71.6 млн. евро, а на останалите сектори на 133.7 млн. евро.

При емитираната през 2020 г. 10-годишна облигация с падеж 2030 г., към края на годината собственост на резиденти са книжа за 631.8 млн. евро (50.5 % от номинала). Банките държат книжа за 504.3 млн. евро, а останалите сектори – за 127.6 млн. евро.

Най-нисък дял на притежаваните от резиденти ценни книжа се наблюдава при емитираната през 2020 г. 30-годишна облигация с падеж през 2050 г. (1.4 %), а номиналната стойност на тези книжа в края на годината е 17.2 млн. евро. Собствеността на сектор „банки“ е за 1.5 млн. евро, а на останалите сектори за 15.7 млн. евро.

По отношение на емитираните преди 2020 г. еврооблигации, сектор „банки“ отбелязва увеличение на номиналната стойност към 31.12.2020 г. спрямо края на предходната година (от 2 698.3 млн. евро до 2 840.1 млн. евро), като ръст се отчита при всички емисии. След добавяне на новоемитираните през 2020 г. облигации, собственост на банките са книжа за 3 345.8 млн. евро. Съотношението на държателите за целия външен секюритизиран дълг към края на 2020 г. е 50,7 % – резиденти и 49.3 % – нерезиденти, спрямо 58.9 % – резиденти и 41.1 % – нерезиденти, отбелязани в края на 2019 г. Сектор „банки“ притежава 72.6 % от резидентския дял (в сравнение с 69.5 % към 31.12.2019 г.).

В края на 2020 г. притежаваните от пенсионни фондове и застрахователни дружества, опериращи на територията на страната, български еврооблигации възлизат на равностойността на 2 157.6 млн. лв., което представлява нарастване в сравнение с притежаваните в края на 2019 г. книжа с равностойност от 2 144.7 млн. лв. по номинал. Увеличение се отчита при 12-годишната емисия XS1382696398 с падеж през 2028 г.

Това нарастване, заедно с инвестициите в новоемитираните през 2020 г. облигации отбелязват превес над намаляването на салдата при всички останали емисии.

В края на 2020 г. пенсионните и застрахователните дружества, като цяло, притежават 23.9 % от целия секюритизиран външен дълг, притежаван от резиденти (същото съотношение е 28.3 % към края на 2019 г.), като превесът е в полза на пенсионните фондове с 79.6 % от този обем, срещу 20.4 % притежание на застрахователните дружества.

Емитирани на международните пазари български еврооблигации, притежавани от резиденти-пенсионни фондове и застрахователни дружества – по години на емитиране

Видове ДЦК	2019	2020			
		I трим.	II трим.	III трим.	IV трим.
2.95 %, 2024 г., XS1083844503 – емисия 2014 г.	**643 886**	**635 196**	**617 890**	**583 866**	**549 842**
Пенсионни фондове по КСО	580 650	572 825	552 568	519 610	485 115
Застрахователни дружества по КЗ	63 236	62 371	65 322	64 256	64 728
2 %, 2022 г., XS1208855616 – емисия 2015 г.	**124 888**	**118 181**	**118 223**	**113 342**	**113 238**
Пенсионни фондове по КСО	106 362	100 083	100 092	96 540	96 456
Застрахователни дружества по КЗ	18 526	18 097	18 132	16 802	16 783
2.625 %, 2027 г., XS1208855889 – емисия 2015 г.	**419 836**	**392 092**	**407 487**	**404 627**	**393 991**
Пенсионни фондове по КСО	327 247	308 411	312 434	307 255	295 247
Застрахователни дружества по КЗ	92 589	83 681	95 053	97 372	98 744
3.125 %, 2035 г., XS1208856341 – емисия 2015 г.	**220 283**	**244 565**	**253 505**	**210 183**	**178 420**
Пенсионни фондове по КСО	77 554	105 680	134 611	89 966	54 476
Застрахователни дружества по КЗ	142 729	138 884	118 894	120 217	123 944
1.875 %, 2023 г., XS1382693452 – емисия 2016 г.	**450 511**	**425 386**	**426 626**	**378 621**	**344 686**
Пенсионни фондове по КСО	406 096	382 138	385 061	336 959	302 912
Застрахователни дружества по КЗ	44 415	43 248	41 565	41 662	41 774
3 %, 2028 г., XS1382696398 – емисия 2016 г.	**285 298**	**274 337**	**336 082**	**303 292**	**307 499**
Пенсионни фондове по КСО	234 791	229 406	286 226	252 118	255 660
Застрахователни дружества по КЗ	50 507	44 931	49 857	51 174	51 839
0.375 %, 2030 г., XS2234571425 – емисия 2020 г.	-	-	-	**234 190**	**238 465**
Пенсионни фондове по КСО	-	-	-	198 825	197 001
Застрахователни дружества по КЗ	-	-	-	35 365	41 463

Видове ДЦК	2019	2020			
		I трим.	II трим.	III трим.	IV трим.
1.375 %, 2050 г., XS2234571771 – емисия 2020 г.	-	-	-	**38 371**	**31 477**
Пенсионни фондове по КСО	-	-	-	37 797	30 867
Застрахователни дружества по КЗ	-	-	-	574	609
Общо (хил. лв.)	**2 144 702**	**2 089 757**	**2 159 813**	**2 266 492**	**2 157 619**

Забележка: Поради закръгления някои сумарни позиции в таблицата не се изчерпват от съставните им числа.

Източник: КФН

ФИНАНСИРАНЕ ЧРЕЗ ЗАЕМИ

През 2020 г. са усвоените средства в общ размер на 1 251.7 млн. лв., по вече договорени заеми, от които 331.5 млн. лв. по вътрешни заеми и 794.2 млн. лв. по външни. Вътрешните заеми са задължения на институционалните единици, класифицирани в подсектора съгласно изискванията на Европейската система от сметки (ЕСС'2010) и Евростат.

Усвоените средства по държавните заеми са в размер на 782.3 млн. лв., от които 195.6 млн. лв. по Рамково споразумение за заем между Банката за развитие на Съвета на Европа (БРСЕ) и Република България Механизъм за съфинансиране на проекти, изпълнявани със средства от ЕС по оперативните програми, съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове за програмния период 2014–2020 г. и 586.7 млн. лв. по Финансов договор между Република България и ЕИБ за финансиране на проект „България – съфинансиране по Фондовете на ЕС 2014-2020 (СПЗ)“.

ГАРАНТИРАН ДЪЛГ НА ПОДСЕКТОР „ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ“

В номинално изражение размерът на гарантирания дълг на подсектор ЦУ към края на 2020 г. е в размер на 252.4 млн. лв., от които 72.4 млн. лв. вътрешен и 180.0 млн. лв. външен. Отчетеното увеличение се дължи основно на усвоявания по държавногарантирания заем от Европейската инвестиционна банка за реализация на проекта „Междусистемна газова връзка Гърция-България“ и по издадената държавна гаранция по Европейския инструмент за временна подкрепа с цел смекчаване на рисковете от безработица при извънредни обстоятелства в следствие на избухването на COVID-19 (SURE), създаден по силата на Регламент (ЕС) 2020/672 на Съвета от 19 май 2020 година.

Съотношението „Гантиран дълг на подсектор ЦУ/БВП“ е 0.2 %.

Гарантиран дълг на подсектор ЦУ

(млн. лв.)

Структура	2016	2017	2018	2019	2020
Гарантиран дълг на подсектор ЦУ	359.3	265.0	184.4	142.1	252.4
I. Вътрешни гаранции на подсектор ЦУ	69.2	73.9	75.2	74.1	72.4
1. Гаранции по Закона за кредитиране на студенти и докторанти	69.2	73.9	75.2	74.1	72.4
II. Външни гаранции на подсектор ЦУ	290.1	191.1	109.2	68.0	180.0
1. МБВР /Световна банка/	18.6	13.0	7.8	2.6	0.0
2. Европейски съюз (в т.ч. ЕИБ)	2.7	3.1	3.6	4.3	146.7
3. Други (ЯБМС, Евратом)	268.8	175.0	97.8	61.1	33.3
БВП	95 390.5	102 740.6	109 964.2	120 395.2	119 951.1
Гарантиран дълг на подсектор ЦУ/БВП (%)	0.4	0.3	0.2	0.1	0.2

Забележки: 1. Размерът на дълга е по номинал; 2. Преизчислението на дълга в левове е по централния курс на БНБ за съответните валути към края на периода. 3. Данните за БВП са на Националния статистически институт.

Източник: МФ

В структурата на гарантирания дълг на подсектор ЦУ по кредитори се наблюдава преразпределение в относителния дял на отделните сектори спрямо отчетеното през 2019 година. Доминантен дял от 58.1 % заема сектор „Европейски съюз (в т.ч. ЕИБ)“, в който от 2020 г. попадат издадените гаранции и по инструмента SURE, следвани от вътрешните гаранции, издадени на основание на Закона за кредитиране на студенти и докторанти по Програмата за студентско кредитиране с дял от 28.7 % и сектор „Други“, включващ издадените гаранции по заеми с кредитори Евратом и ЯБМС с дял от 13.2 % от общия размер на гарантирания дълг на подсектора.

Структура на гарантирания дълг на подсектор ЦУ по кредитори

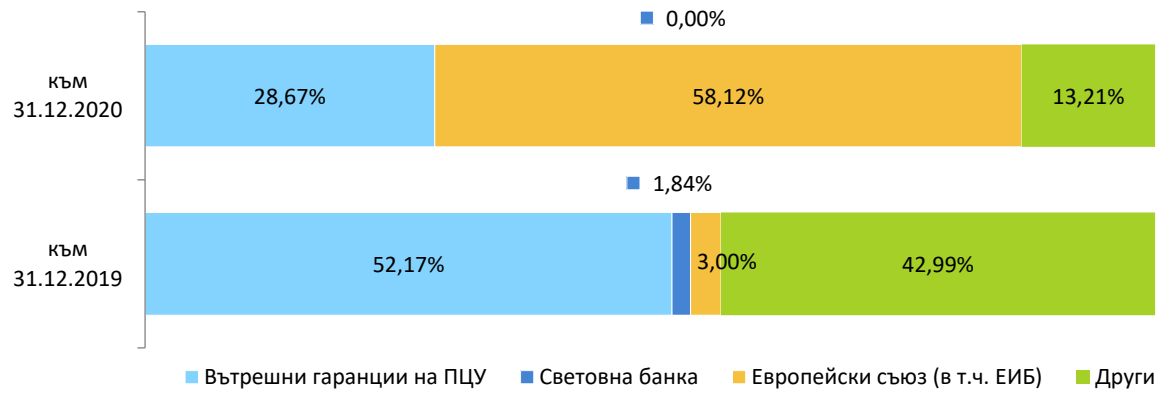

Източник: МФ

Структура на гарантирания дълг на подсектор ЦУ по отрасли

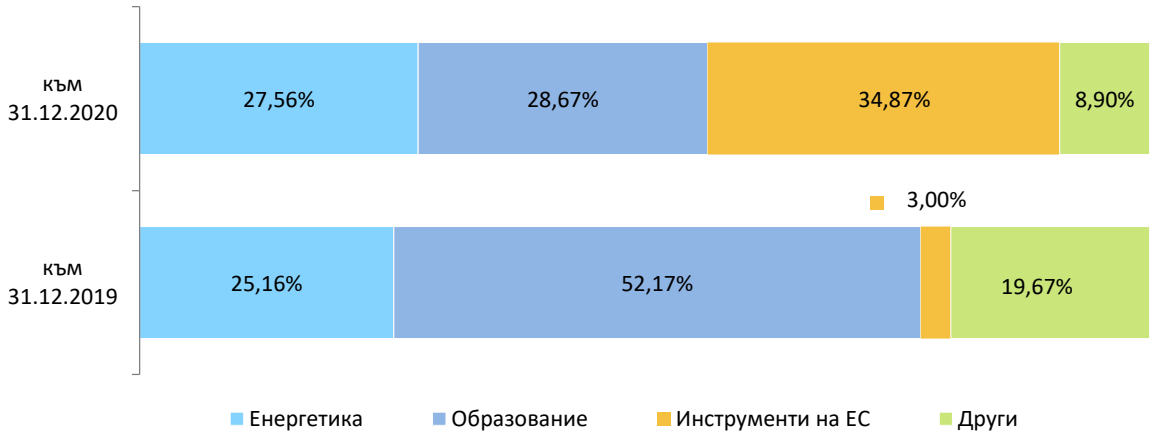

Източник: МФ

В структурата на гарантирания дълг на подсектор ЦУ по отрасли към 31 декември 2020 г. най-голям е относителният дял на сектор „Инструменти на ЕС“ с 34.9 %, следван

от сектор „Образование“ с 28.7 %, сектор „Енергетика“ – 27.6 % и сектор „Други“ с 8.9 %.

Водеща позиция във валутната структура на гарантирания дълг на подсектор ЦУ и към края на 2020 г. заема дългът в евро – 62.4 %, следван от дълга в левове – 28.7 % и дълга в яп. йени - 8.9 %. Дългът в щатски долари е изцяло погасен.

Валутна структура на гарантирания дълг на подсектор ЦУ

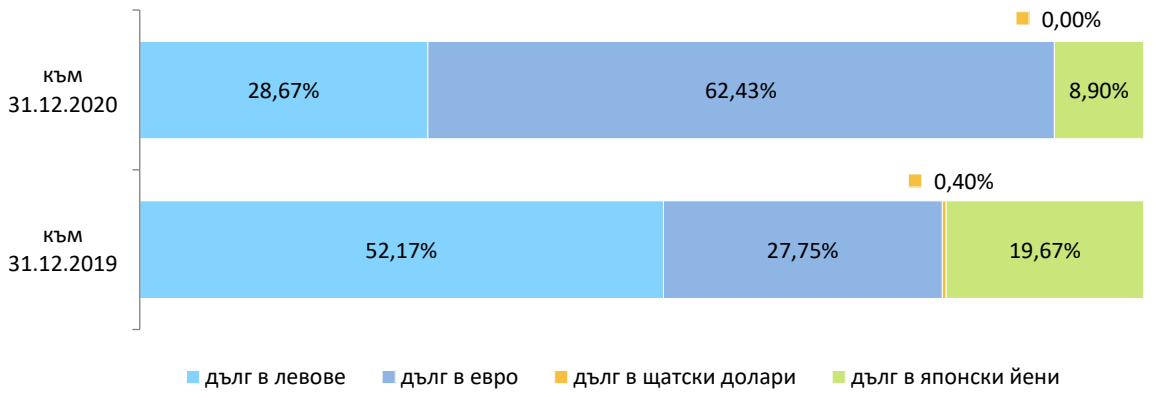

Източник: МФ

Към края на 2020 г. лихвената структура на гарантирания дълг на подсектор ЦУ е изцяло с фиксирани лихвени проценти.

Лихвена структура на гарантирания дълг на подсектор ЦУ

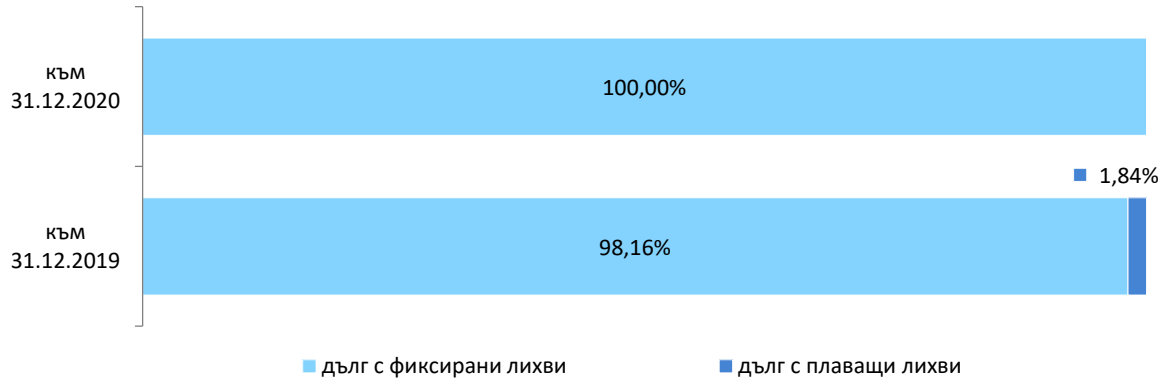

Източник: МФ

Новото финансиране по гарантирания дълг на подсектор ЦУ за 2020 г. възлиза на 150.5 млн. лв., а извършените плащания за разглеждания период са в размер на 42.9 млн лв., в т.ч. 39.5 млн. лв. по главници и 3.4 млн. лв. по лихви.

През 2020 г. вследствие на избухването на пандемията, причинена от COVID-19 на ниво Европейски съюз (ЕС) бяха създадени Европейският инструмент за временна подкрепа с цел смекчаване на рисковете от безработица при извънредни обстоятелства (SURE) и Паневропейския гаранционен фонд. Участието на страната в тях беше обезпечено чрез изменение на Закона за държавния бюджет за 2020 г. като се предвиди възможност през годината Народното събрание да ратифицира съответните гаранционни споразумения.

През септември 2020 г. Народното събрание ратифицира Доброволното поразумение за гаранция съгласно чл. 11 от Регламент (ЕС) 2020/672 на Съвета SURE – Европейски инструмент за временна подкрепа с цел смекчаване на рисковете от безработица при извънредно положение в следствие на избухването на COVID-19, между Европейската комисия и Република България в размер на 107 466 500 евро (210 186 204.70 лв.).

През октомври 2020 г. Народното събрания ратифицира и Споразумението за принос между Република България и ЕИБ по отношение на Паневропейския гаранционен фонд в отговор на COVID-19 и Споразумението за гаранция при първо поискване между първоначалните гаранти и присъединяващите се впоследствие гаранти и ЕИБ в размер на 51 251 027.24 евро (100 238 296.60 лв.).

Ново финансиране и извършени плащания по гарантирания дълг на подсектор ЦУ през 2020 г.

(млн. лв.)

Структура	Получени кредити (траншове)	Извършени плащания, в т. ч.	
		погашения (главница)	лихви
I. Вътрешни гаранции на подсектор ЦУ	**8.1**	**9.9**	**1.8**
1. Гаранции по Закона за кредитиране на студенти и докторанти	8.1	9.9	1.8
II. Външни гаранции на подсектор ЦУ	**142.4**	**29.6**	**1.6**
1. МБВР /Световна банка/	-	2.6	-
2. Европейски съюз (в т.ч. ЕИБ)	142.4	-	-
3. Други	-	27.0	1.6
Общо за гарантирания дълг на подсектор ЦУ	**150.5**	**39.5**	**3.4**

Забележки: 1. Левовата равностойност на полученото ново външно финансиране и на извършените плащания е изчислена по централния курс на БНБ на съответните чуждестранни валути към българския лев, валиден до 16 часа в деня на извършване на съответната операция.

Източник: МФ

ДЪРЖАВЕН И ДЪРЖАВНОГАРАНТИРАН ДЪЛГ

Държавен дълг

(млн. лв.)

Структура	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
I. Вътрешен държавен дълг	4 981.0	6 289.6	8 251.8	7 283.3	6 724.6	6 711.6	5 454.1	5 479.5	5 643.6
ДЦК, емитирани за финансиране на бюджета	4 763.4	6 108.2	8 091.9	7 148.7	6 622.0	6 647.7	5 421.7	5 479.5	5 643.6
ДЦК, емитирани за структурната реформа	217.6	181.5	159.8	134.6	102.6	63.9	32.4	0.0	0.0
II. Външен държавен дълг	8 692.6	7 828.9	13 850.6	15 430.8	19 026.5	16 822.5	16 611.6	16 543.5	21 861.1
Облигации	5 070.5	3 399.6	6 525.4	10 939.0	14 838.9	12 980.8	12 980.8	12 980.8	17 870.4
Парижки клуб	147.8	123.1	98.5	73.9	49.3	24.6	0.0	0.0	0.0
МБВР /Световна банка/	1 290.0	1 208.7	1 091.1	1 001.0	846.7	688.3	553.5	458.3	363.0
Европейски съюз	361.4	743.5	874.6	1 167.9	1 167.9	1 165.2	1 155.3	1 236.1	1 787.6
Други	0.0	567.2*	3 500.9**	567.2*	567.2*	567.2*	665.0***	753.0***	879.1***
Държавни инвестиционни заеми	1 822.9	1 786.7	1 760.1	1 681.8	1 556.6	1 396.4	1 257.0	1 115.3	961.0
Държавен дълг	13 673.6	14 118.5	22 102.3	22 714.1	25 751.1	23 534.1	22 065.8	22 023.0	27 504.8
БВП (млн. лв.)	82 238.6	81 954.9	83 884.9	89 362.3	95 390.5	102 740.6	109 964.2	120 395.2	119 951.0
Общо държавен дълг/БВП, (%)	16.6	17.2	26.3	25.4	27.0	22.9	20.1	18.3	22.9

** Прехвърляеми заеми "Schuldschein"*
***Прехвърляеми заеми "Schuldschein" и мостови заем "Bridge-to-bond loan"*
**** Прехвърляеми заеми "Schuldschein" и мостови заем "Bridge-to-bond loan" и заем от БРСЕ*
Забележки: 1. Размерът на дълга е по номинал; 2. Преизчислението на дълга в левове е по централния курс на БНБ за съответните чуждестранни валути към края на съответните периоди; 3. Данните за БВП са на НСИ; 4. Поради закръгления някои сумарни позиции в таблицата не се изчерпват от съставните им числа.

Източник: МФ

Динамика на държавния дълг

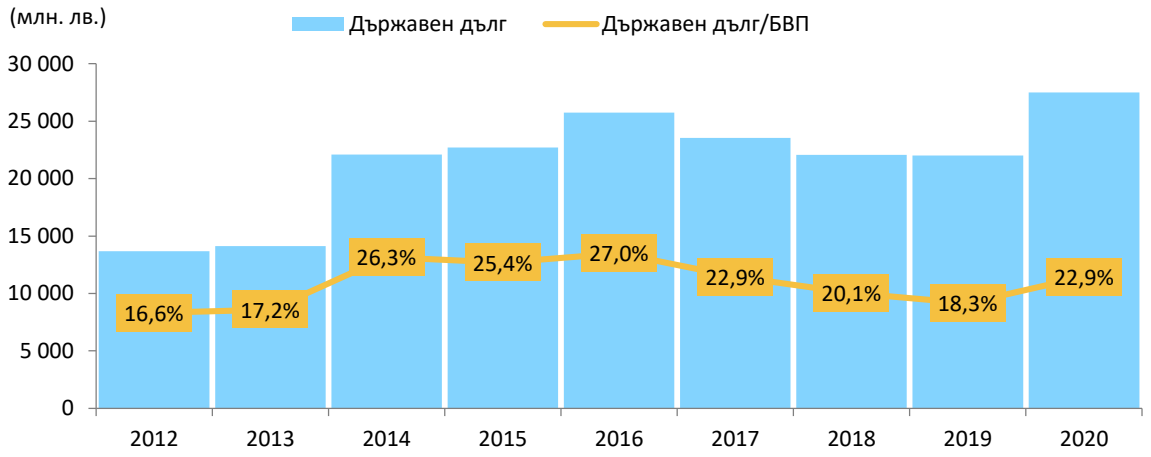

Източник: МФ

Държавногарантиран дълг

(млн. лв.)

Структура	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
I. Вътрешен държавногарантиран дълг	23.9	36.2	49.0	60.8	69.1	73.9	75.2	74.1	72.4
Гаранции по Закона за кредитиране на студенти и докторанти	23.9	36.2	49.0	60.8	69.1	73.9	75.2	74.1	72.4
II. Външен държавногарантиран дълг	984.7	737.7	607.1	528.4	1 607.8	1 928.2	1 808.6	1 667.3	1 670.9
МБВР /Световна банка/	70.1	52.1	35.6	23.8	507.6	560.6	594.6	589.4	586.7
Европейски съюз (в т.ч. ЕИБ)	2.5	1.6	1.6	2.0	2.7	3.1	3.6	4.3	146.7
ЕБВР	27.0	17.3	7.5	1.8	586.7	586.7	586.7	586.7	586.7
Други	885.1	666.7	562.4	500.9	510.8	777.7	623.6	486.9	350.7
Държавногарантиран дълг	1 008.6	773.8	656.1	589.3	1677.0	2002.0	1 883.8	1 741.4	1 743.2
БВП (млн. лв.)	82 238.6	81 954.9	83 884.9	89 362.3	95 390.5	102 740.6	109 964.2	120 395.2	119 951.0
Държавногарантиран дълг/БВП, (%)	1.2	0.9	0.8	0.7	1.8	1.9	1.7	1.4	1.5

Забележки: 1. Размерът на дълга е по номинал; 2. Преизчислението на дълга в левове е по централния курс на БНБ за съответните валути към края на периода. 3. Данните за БВП са на НСИ; 4. Поради закръгления някои сумарни позиции в таблицата не се изчерпват от съставните им числа.

Източник: МФ

Динамика на държавногарантирания дълг

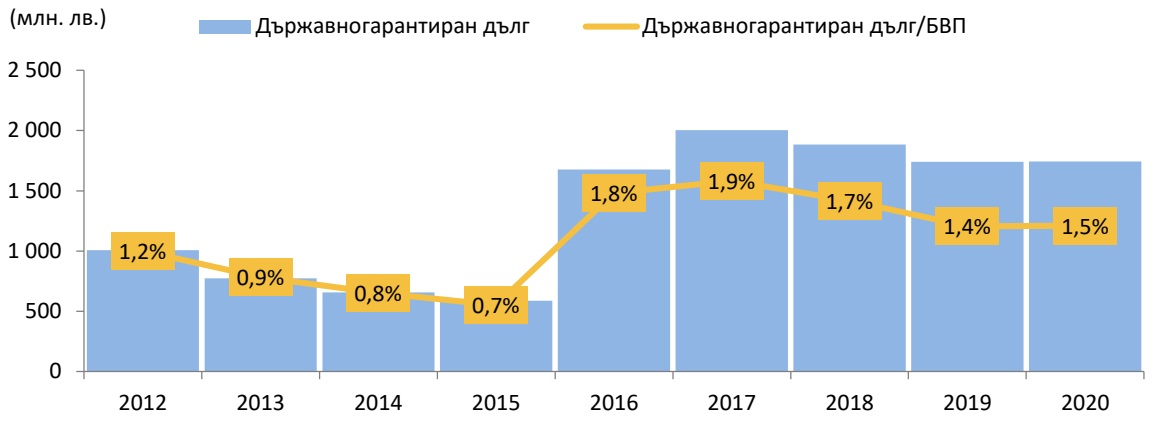

Източник: МФ

РАЗВИТИЕ НА ПАЗАРА НА ДЪРЖАВНИ ЦЕННИ КНИЖА

През 2020 г. продължиха усилията в посока за разширяване обхвата на мониторинга на вторичния пазар на държавни ценни книжа (ДЦК) и контрола върху системите за регистрацията на сделките с тях, като в тази връзка беше утвърдено съвместното „Указание за изготвяне и предоставяне на информация за целите на регулирането и контрола върху регистрацията на сделките с държавни ценни книжа на вторичния пазар“ на МФ и БНБ.

В допълнение, бяха актуализирани и „Указания относно отчитането на Критериите за избор на първични дилъри на ДЦК“, в посока включване в обхвата на критерий 2 от Критериите за избор на първични дилъри на търгуваните на вторичен пазар ДЦК на клиентския сегмент, емитирани на вътрешния пазар.

През 2020 г. стартира и процесът по изготвяне на Наредба за допълнение на Наредба № 15 от 2007 г. за контрол върху сделките с държавни ценни книжа за създаване на Комитет на първичните дилъри на държавни ценни книжа (Комитета). Със създаването на Комитета се цели регулярен обмен на информация и отправяне на препоръки между емитента и първичните дилъри на ДЦК, както и последваща промяна на Критериите за избор на първични дилъри на държавни ценни книжа в посока добавяне на качествени критерии с цел синхронизиране с установените добри практики във всички държави-членки на Европейския съюз, включително определяне на задължения за котировки на първичните дилъри на ДЦК (ПД на ДЦК). В допълнение и с цел оптимизация на процеса по предоставяне на информация от страна на поддепозитарите на ДЦК, е предвидена и възможност за създаване и поддържане на информационна система в МФ.

През 2020 г. продължи доизграждането на интегрираната информационна система за мониторинг на вторичния пазар на ДЦК (Система за мониторинг, анализ, регистрация и търговия на ДЦК /СМАРТ), в съответствие с променящите се регулации в областта на суверенните облигации.